

Р.М.Літнарівич

Українські геодезисти, астрономи, педагоги

Українські геодезисти

Книга 1

За матеріалами української

ВІКІПЕДІЇ

СТАНОМ НА 09.06.2012

РІВНЕ, 2012

Літнароч Р.М. Українські геодезисти, астрономи, педагоги.
Книга 1. За матеріалами української Вікіпедії. Станом на
09.06.2012 р. Рівне, 2012.- 136 с.

За матеріалами української Вікіпедії станом на 09.06.2012 р. приводиться 27 статей про українських геодезистів, астрономів, педагогів. По мірі надходження нових статей випуски книги будуть продовжуватись. В збірку ввійшло всі 27 статей, які були представлені в українській Вікіпедії на даний час. **Ключові слова:** українські геодезисти, автобіографії, творчий доробок, літературні джерела.

По материалам украинской Википедии состоянием на 09.06.2012 г. приводится 27 статей об украинских геодезистах, астрономах, педагогах. По мере поступления новых статей выпуски книги будут продолжаться. В сборник вошло все 27 статей, которые были представлены в украинской Википедии на данное время. **Ключевые слова:** украинские геодезисты, автобиографии, творческая наработка, литературные источники.

After materials of Ukrainian Wikipedia by the state on 09.06.2012 27 articles over are brought about the Ukrainian geodesists, astronomers, teachers. On the measure of receipt of the new articles producing of book will proceed. In collection entered all 27 articles that were presented in Ukrainian Wikipedia on this time. **Keywords:** the Ukrainian geodesists, autobiographies, creative work, literary sources.

Передмова.....	5
• Барановський Валентин Дмитрович.....	6
• Бугай Олександр Іванович.....	9
• Бурачек Всеволод Германович.....	10
• Белонін Микола Микитович.....	12
• Білоус Володимир Васильович.....	15
• Ганський Олексій Павлович.....	18
• Григоренко Анатолій Григорович.....	22
• Джунь Йосип Володимирович.....	25
• Лебідь Микола Іванович.....	49
• Леонтович Володимир Григорович.....	52
• Літнароч Руслан Миколайович.....	55
• Михайловський Петро Іванович.....	70
• Моторний Андрій Данилович.....	73
• Нечипоренко Петро Кирилович.....	86
• Орлов Олександр Якович.....	89
• Павлів Петро Васильович.....	95
• Пастух Володимир Васильович.....	97
• Пономаренко Лідія Антонівна.....	100
• Савич Олексій Миколайович.....	101
• Сергієнко Борис Петрович.....	105
• Сердюков Віктор Михайлович.....	107
• Стрельбицький Іван Опанасович.....	111
• Ткаченко Анатолій Григорович.....	119
• Трємбачев Олександр Федорович.....	121
• Харченко Андрій Семенович.....	123
• Шидловський Андрій Петрович.....	127
• Яцків Ярослав Степанович.....	128

ПЕРЕДМОВА

Не може рости дерево, відірване від своїх коренів, не може текти потік, відрізаний від своїх витоків, не може мати майбутнього людина, яка не пам'ятає свого минулого.

В даній книзі відбита пам'ять особистостей, які внесли свій внесок в розбудову науки про планету Земля - геодезію, астрономію, по чіих підручниках і книгах вчилося не одне покоління майбутніх першопроходців-геодезистів, адже топографічна карта - це очі армії. Ні одна стратегічна операція не може бути спланована без топографічної карти на даний район бойових дій, цифрові карти закладені в пам'ять бортових комп'ютерів крилатих ракет, ні одне будівництво не обійдеться без проектування майбутніх нафто- і газопроводів, які пролягають на величезні території. Їм, також, необхідно забезпечити єдину систему координат і висот на всю територію, яку надає геодезична астрономія.

Знання інженерної геодезії необхідні при будівництві висотних, унікальних споруд.

Представлені в даній книзі особистості розробили нові унікальні методи в геодезії і астрономії, своєю копіткою працею, своїм сміливим, непередбачуваним, інтуїтивним складом розуму вписали нову сторінку наукового пізнання.

Ми вперше представляємо дану книгу на розгляд наукової спільноти. Вона буде представлена в наукові архіви і захищена авторським правом. Можливо, колись і буде опублікована як перша спроба представити науковій спільноті зріз історії.

Р.М.Літнарівч

Барановський Валентин Дмитрович

Народився	1 травня 1944 (68) с. Піщаниця , Житомирська область
Громадянство	 Україна
Галузь наукових інтересів	геодезія , топографія , фотограмметрія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Київський інженерно-будівельний інститут
Барановський Валентин Дмитрович (1 травня 1944 року) — український геодезист , фотограмметрист , кандидат технічних наук , доцент географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка .	

Біографія

Народився [1 травня 1944](#) року, в селі [Піщаниця](#) [Овруцького району](#) [Житомирської області](#). У [1962—1970](#) роках навчався на кафедрі [інженерної геодезії](#) [Київського інженерно-будівельного інституту](#). Працював на топографо-геодезичному виробництві. З [1979](#) року працював у науково-дослідній частині Київського університету. З [1988](#) року працює на географічному факультеті Київського університету

асистентом, а з [1993](#) року доцентом на кафедрі [геодезії](#) та [картографії](#). Кандидатська дисертація «*Розробка та вдосконалення методів визначення спектрально-статистичних характеристик морських хвиль, заснованих на застосуванні стереофотограмметричної зйомки*» (під науковим керівництвом професора [В. М. Сердюкова](#)). Викладає нормативні та спеціальні курси:

- «Математична обробка вимірів»,
- «Математична картографія»,
- «Програмування геодезичних задач»,
- «Інформатика»,
- «Цифрова фотограмметрія».

Наукові праці

Сфера наукових досліджень: математична обробка результатів геодезичних вимірювань, геоінформатика, [геодезія](#) та кадастр, прикладна фотограмметрія. Один із авторів обчислення [Географічного центру України](#) (село [Мар'янівка Черкаської області](#), версія [2003](#) року). Автор 50 наукових праць. Основні праці:

- (рос.) Топографія с основами геодезии: Учебник. — К., 1986 (у співавторстві);
- Дослідження [картографічних проєкцій](#) для цифрової карти України. — К., 1994;
- [Топографія](#) з основами геодезії: Підручник. — К., 1995 (у співавторстві);
- Визначення елементів орієнтування знімків у прикладній фотограмметрії. — К., 1996 (у співавторстві).

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та ін. — К., 2003.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К., 2008.

Бугай Олександр Іванович

Бугай Олександр Іванович ([7 січня 1926](#), с. [Велика Круча](#) [Пирятинського району](#) [Полтавської області](#)) — український [геодезист](#), [літератор](#). Учасник [німецько-радянської війни](#).

Біографія

Закінчив [Житомирський технікум землевпорядкування](#) ([1959](#)). Від [1953](#) — в [Тернополі](#).

Творчість

Як літератор працює в жанрі [наукової фантастики](#).

Вірші та проза Бугая опублікована у періодиці, збірнику «Яблуневий цвіт» та ін.

На слова Бугая написали музику композитори Б. Антків, І. Доскалов, О. Броневицький, І. Поклад та ін.

Автор збірки поезій «Будівничі» (Л., 1965); повістей «Замах на Селену» (1993), «Зустрічі після смерті» (1996), «Перевертень» (2000), «Роздвоєння душі» (1993, усі — Тернопіль).

Література

- *І. Дем'янова*. Бугай Олександр Іванович // [Тернопільський енциклопедичний словник](#). — Тернопіль: видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004—2010. — ISBN 966-528-197-6, том 1, [2004](#).

Бурачек Всеволод Германович

Всєволод Гєрманович Бура́чек ([22 квітня 1934](#), [Харків](#)) — фахівець у галузі [геодезії](#) та [точного приладобудування](#). Внук художника [Миколи Григоровича Бурачека](#).

[Доктор](#) технічних наук (1985), [професор](#) (1989). Лауреат [Державної премії СРСР](#) ([1970](#)).

Біографія

1959 закінчив Ленінградське вище інженерне морське училище.

1960—1975 — працював на заводі «Арсенал»: інженер, начальник відділу, заступник головного конструктора.

1975—1991 — директор Київської філії науково-дослідного технологічного інституту оптичного приладобудування Міноборонпрому СРСР.

1991—1992 — керівник наукового центру Інституту нових фізичних проблем Академії наук України.

1992—1998 — директор науково-виробничого центру «Фокон».

1998—2002 — завідувач кафедри геодезії, картографії та фотограмметрії Інституту менеджменту та інформаційних технологій (Київ).

Від 2002 — завідувач кафедри Чернігівського інституту економіки та управління.

Напрямки наукової діяльності

Створення спеціальних оптико-електронних методів вимірювання та приладів для інженерно-геодезичних робіт.

Наукові публікації

у матеріалах науково-практичної конференції

- Імітаційне ГІС-моделювання польотної та наземної обстановки при посадці літальних апаратів (2001, у співавторстві).
- Цифрові системи збору інформації параметрів автоторіг в аспекті розвитку ГІС-технологій (2001, у співавторстві).

у журналі «Інженерна геодезія»

- Про проблему побудови цифрових аерофотозйомочних апаратів (2001, у співавторстві).
- Нівелір із самовстановлюваною лінією візування (2001, у співавторстві).
- Оптичний блок для отримання зображення віддалених предметів (2002, у співавторстві).

Література

- *Малик Т. М.* Бурачек Всеволод Германович // [Енциклопедія Сучасної України](#). — Т. 3. — К., 2004. — С. 599—600.

Белонін Микола Микитович

Народився [3 травня 1880](#)
[Володимир-на-Клязьмі](#),
 [Російська імперія](#)

Помер [26 вересня 1953](#)
[Київ](#),
 [УРСР](#)

Галузь наукових інтересів [геодезія](#), [картографія](#), [землеустрій](#)

Заклад [Київський університет](#)

Alma mater [Московський межовий інститут](#)

Белонін Микола Микитович ([3 травня 1880](#) року, [Володимир-на-Клязьмі](#) † [26 вересня 1953](#) року, [Київ](#)) — кандидат сільськогосподарських наук, професор [Київського університету](#), [землевпорядник](#), [геодезист](#), [картограф](#).

Біографія

Народився [3 травня 1880](#) року в місті [Володимир-на-Клязьмі](#), [Російська імперія](#). Закінчив у [1901](#) році інженерний відділ [Московського межового інституту](#). У [1902-1904](#) роках був слухачем [Санкт-Петербурзького археологічного інституту](#). До [1908](#) року працював землеміром, лектором Народного університету [Уфи](#). Працював помічником губернського землеміра. У [1908-1913](#) роках працював викладачем землемірного та приватного комерційного училища міста [Житомира](#). У [1913-1917](#) роках працював землеміром-

ревізором межової присутності, викладачем [геодезії](#) в Політехнікумі [Тифліса](#). У [1918](#) році повернувся до Житомира на посаду інструктора з меліорації, у [1920-1923](#) роках очолював землемірно-технічну частину, згодом відділ землеустрою губернського земельного відділу. Викладав геодезію в землемірному училищі. У [1923-1925](#) році професор [Житомирського технікуму землеустрою](#), інструктор з націоналізації лісів, у [1925-1933](#) роках старший науковий співробітник Ученого комітету при [Народному комітеті землеустрою УРСР](#), професор землемірного інституту, старший науковий співробітник [Інституту Соцреконструкції](#) у [Харкові](#). У [1933-1941](#) роках працював професором та завідувачем кафедри [„Одеського сільськогосподарського університету](#), де в [1937](#) році одержав ступінь кандидата сільськогосподарських наук. У [1941-1944](#) роках викладав у Комі-Пермяцькому сільськогосподарському технікумі міста [Кудимкар](#). З [1944](#) року працює головним інженером Управління землеустрою [Міністерства сільського господарства](#) УРСР та професором [Гідромеліоративного інституту](#). Працював у Київському університеті в [1946-1953](#) роках завідувачем кафедри геодезії та картографії, водночас завідував відділом картографії [Науково-дослідного інституту географії](#) при Київському університеті.

Нагороди і відзнаки

Почесний член [Товариства дослідників Волині](#) з [1913](#) року.

Наукові праці

Сфера наукових досліджень: кадастр та організація територій, районування, проектування розміщення та спеціалізації сільськогосподарського виробництва; планування сіл, методика

організації поєзакисних [лісосмуг](#) та [меліорація](#) територій; [землеустрій](#), організація територій сільськогосподарського виробництва в [Україні](#). Автор понад 90 наукових праць. Основні праці:

- До питання про земельні громади. — К., 1925.
- Земельно-землевпорядні оцінки. — К., 1928.
- Питання методології обліку ефективності землевпорядкування. — К., 1929.
- (рос.) Обоснование севооборотов в колхозах и землеустройство. — К., 1940.
- (рос.) Опыт применения геодезии и графостатики к решению задач определения наилучших направлений поєзакисных полос (на примере обработки некоторых роз суховейных ветров). — К., 1950.
- Література
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К., 2008.

Білоус Володимир Васильович

Народився	12 серпня 1947 (64) Київ
Громадянство	 СРСР Україна
Галузь наукових інтересів	геодезія , фотограмметрія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Київський інженерно-будівельний інститут
Науковий ступінь	доцент

Білоус Володимир Васильович ([12 серпня 1947](#) року) — український [геодезист](#), [фотограмметрист](#), кандидат технічних наук, [доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка](#).

Біографія

Народився [12 серпня 1947](#) року в [Києві](#). З [1965](#) року працював лаборантом геодезичного підрозділу науково-дослідної секції [Київського інженерно-будівельного інституту](#) (КІБІ). З [1967](#) року працює на кафедрі геодезії. Закінчив у [1972](#) році КІБІ. У [1972—1974](#) роках працював інженером кафедри геодезії. З [1981](#) року навчався в [аспірантурі](#) Київського університету. З відзнакою закінчив у [1985](#) році вищі державні курси підвищення кваліфікації керівних, інженерно-технічних і наукових робітників. У Київському університеті працює з [1976](#) року молодшим науковим співробітником

науково-дослідної секції кафедри геодезії і картографії, з [1990](#) року асистентом, з [1992](#) — [доцентом](#). Кандидатська [дисертація](#) «*Совершенствование методов и средств крупномасштабных топографических съёмок*» захищена у [1989](#) році.

Викладає нормативні та спец. курси: «Радіоелектронна геодезія», «Фотограмметрія», «Фототопографія», «Прикладна фотограмметрія», «Аерокосмічні зйомки», «[Дистанційне зондування Землі](#)».

Нагороди і відзнаки

Нагороджений Бронзовою медаллю [ВДНГ СРСР](#) за розробку і впровадження в серійне виробництво командного приладу [аерофотознімання](#).

Наукові праці

Сфера наукових досліджень: фотограмметрія, геодезія, радіоелектронна геодезія, охорона і збереження пам'яток архітектурної спадщини, прикладна фотограмметрія. Автор близько 60 наукових праць з геодезії, прикладної фотограмметрії, охорони [пам'яток архітектури](#). Автор 2 винаходів (авторське свідоцтво СРСР № 545864 «Способ получения изолиний рельефа на фотоснимке»). Основні праці:

- Фотограмметрія: Підручник. — К., 1989 (у співавторстві).
- Радіоелектронна геодезія: Навчальний посібник. — К., 2000 (у співавторстві).

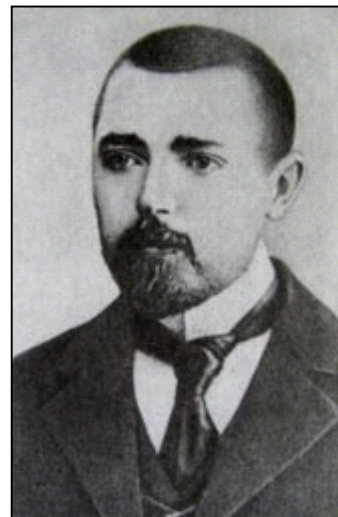
- Методичний посібник з навчальної топографічної практики для студентів географічного факультету та відділення військової підготовки. — К., 1998 (у співавторстві).
- (рос.) Связь координат точек снимка и местности при панорамной фототеодолитной съемке. 1988.
- Геодезія. Статистична обробка та вирівнювальні обчислення результатів вимірювань: Навчальний посібник. — К., 2002.
- Топографія з основами геодезії: Підручник. — К., 2008 (у співавторстві).
- Дистанційне зондування з основами фотограмметрії: Навчальний посібник. К., 2010 (у співавторстві).

Література

- Географи Київського університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та інші. — К., 2003.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К., 2008.

Ганський Олексій Павлович

**Олексій Павлович
Ганський**

Народився [8 липня \(20 липня\)1870](#)
[Одеса](#)

Помер [29 липня \(11 серпня\)1908](#)року
[Сімеїз](#)
втонув

Громадянство [Російська імперія](#)

Діяльність [астроном](#)

Олексій Павлович Ганський (*рос.* *Алексей Павлович Ганский*;
† [8 липня \(20 липня\) 1870](#), [Одеса](#) — [29 липня \(11 серпня\) 1908](#), [Сімеїз](#)) — російський [астроном](#),
геодезист і гравіметрист.

ЖИТТЄПИС

Родився в [Одесі](#). Закінчив [Новоросійський університет](#) в Одесі. Стажувався в [Пулковській обсерваторії](#). Слухав лекції в [Сорбонні](#). Працював в Паризькій, Потсдамській і Медонській обсерваторіях, з [1905](#) — співробітник Пулковської обсерваторії, ініціатор створення в [1908](#) році її [Сімеїзького](#) відділення.

Основні наукові дослідження відносяться до фізики [Сонця](#). Отримав винагороду за якість фотографії [сонячних плям](#), виявив залежність форми [сонячної корони](#) від кількості плям. У 1905 встановив, що середня тривалість життя окремих гранул складає 2-5 хвилин, потім вони розпадаються і замінюються новими. Брав участь в експедиціях на [Нову Землю](#), до [Іспанії](#) і [Середньої Азії](#) для спостережень повних [сонячних затемнень](#), в [1897—1905](#) зробив дев'ять сходжень на [Монблан](#) для визначення сонячної постійної, позазатемнених спостережень сонячної корони, спостережень [Венери](#). У [1899—1901](#) брав участь в експедиції на [Шпіцберген](#) для градусних вимірювань і визначення сили тяжіння.

Секретар Російського відділення Міжнародної сонячної комісії, віце-президент Російського астрономічного товариства.

Медаль ім. П. Ж. С. Жансена Паризької АН (1904).

Втонув під час купання в [шторм](#) [29 липня \(11 серпня\) 1908](#) року в Сімеїзі. Похований на [Полікурівському меморіалі](#) в [Ялті](#).

Роботи

- Die totale Sonnenfinsterniss am 8 August 1896, Über die Corona und den Zusammenhang zwischen ihrer Gestaltung und

anderen Erscheinungsformen der Sonnentätigkeit, «Вісті Академії наук», 1897, т. 6, № 3;

- Дослідження 30-дюймового об'єктиву Пулковської обсерваторії за способом Гартмана, «Вісті Академії наук», 1904, т. 20, № 2;
- Sur la grande période de l'activité solaire, «Вісті Академії наук», № 4;
- Observations de l'éclipse total du Soleil de 30 août 1905..., "Mitteilungen der Nicolai-Hauptsternwarte zu Pulkowo, 1906, Bd 1, № 10;
- Etudes des photographies de la couronne solaire, «Вісті Академії наук», 1907, Bd 2, № 19;
- Mouvements des granules sur la surface du Soleil, «Вісті Академії наук», 1908, Bd 3, № 25;
- Про рух речовини в короні Сонця, «Вісті Російського астрономічного товариства», 1908, вип. 13, № 9.

Вшанування пам'яті

Надгробок Олексія Ганського

Його ім'ям названий місячний кратер Ганський (Ganskiy) і мала планета ([1118 Hanskya](#)), відкрита С. І. Белявським і Н. Івановим [29 серпня 1927](#) року в [Сімеїзькій обсерваторії](#). На честь Ганського названі [вулиці](#) в смт Сімеїзі і в Ялті.

Література

- Баклунд О., Алексей Павлович Ганский, «Вісті Російського астрономічного товариства», 1908, вип. 14, № 7;(рос.)
- Тихов Г., О работах Алексея Павловича Ганского по астрофизике, «Вісті Російського астрономічного товариства»;(рос.)
- Ахматов В., и работах по геодезии А. П. Ганского, «Вісті Російського астрономічного товариства»;(рос.)
- Печатные труды А. П. Ганского, «Вісті Російського астрономічного товариства»;(рос.)
- Перель Ю. Г., Выдающиеся русские астрономы, М.—Л., 1951.(рос.)

Посилання

- [Астронет](#)

Григоренко Анатолій Григорович

Народився	18 червня 1936 Полтава , СРСР
Помер	19 листопада 1999 Полтава , Україна
Громадянство	 СРСР Україна
Галузь наукових інтересів	геодезія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Вчене звання	Професор
Григоренко Анатолій Григорович	(18 червня 1936 року — † 19 листопада 1999 року) — український геодезист , доктор технічних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка .

Біографія

Народився [18 червня 1936](#) року в [Полтаві](#). Закінчив у [1960](#) році шахтобудівельний факультет [Харківського гірничого інституту](#). У [1961—1963](#) роках працював топографом Полтавської геофізичної експедиції, науковим співробітником [Полтавської гравіметричної обсерваторії](#) [АН СРСР](#). Кандидатська [дисертація](#) «*Фізико-геодезичні методи спостереження за рухами земної поверхні*» захищена у [1965](#) році. У [1966—1969](#) роках навчався на механіко-математичному факультеті

[Дніпропетровського університету](#). У [1966—1969](#) роках асистент у [Київському інженерно-будівельному інституті](#), доцент [Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту](#). У [1969—1971](#) роках старший науковий співробітник [Науково-дослідного інституту будівельних конструкцій Держбуду СРСР](#), начальник маркшейдерсько-картографічного відділу об'єднання «[Укрнафта](#)». У Київському університеті у [1971—1995](#) роках працював старшим, провідним та головним науковим співробітником науково-дослідної частини. З [1989](#) року доктор технічних наук, з [1990](#) професор. У [1991—1995](#) роках завідувач кафедри геодезії та картографії. Активно працював в комісії з експертизи споруд [Києво-Печерської лаври](#).

Наукові праці

Сфера наукових досліджень: [інженерна геодезія](#) та [картографія](#), зокрема дослідження [геодинамічних процесів](#), математична обробка результатів геодезичних вимірювань. Автор близько 60 наукових і науково-методичних праць, 6 монографій, 5 підручників, навчальних посібників.

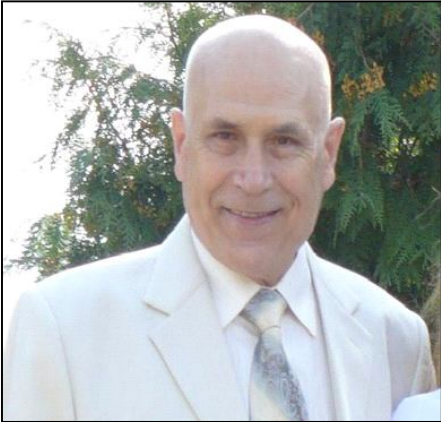
Підготував 1 кандидата наук. Основні праці:

- (рос.) Геодезическое обслуживание строительного-монтажных работ. — М., 1973 (в співавторстві).
- (рос.) Статистические методы при разведке недр. — М., 1974.
- (рос.) Математическая обработка геодезических измерений. — М., 1978.
- (рос.) Инженерная геодезия. — М., 1988 (в співавторстві).
- (рос.) Измерения смещений оползней. — М., 1988.

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., [Гуцал В. О.](#) та інші. — К., 2003.
- Персоналії // [Картографія та вища школа](#): Збірка наукових праць. — К., 2006. Вип. 11.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К., 2008.

Джунь Йосип Володимирович

Народився	13 липня 1940 , 🇷🇺 м. Черняхів , Черняхівського району , Житомирської області , УРСР
Громадянство	🇷🇺 СРСР → 🇺🇦 Україна
Національність	українець
Галузь наукових інтересів	Математична обробка астрономічної і космічної інформації великих обсягів
Заклад	Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука
Alma mater	Національний університет

Вчене звання	«Львівська політехніка» професор по кафедрі математичного моделювання, 2011р.
Науковий ступінь	доктор фізико-математичних наук, 1992р.
Науковий керівник	Федоров Є. П.
Відомі учні	Плескач В. Ю., Золіна А. І. Суховерхий І. О.
Відомий у зв'язку з:	Неокласичні методи математичної обробки астрономічної, і космічної інформації
Батько	Володимир Самійлович Джунь
Мати	Броніслава Вацлавівна Джунь
Нагороди	Медаллю «За військову доблесть»
Йосип Володимирович Джунь	(13 липня 1940 , м. Черняхів , Черняхівський район , Житомирська область) — український математик, геодезист та астроном, професор, доктор фізико-математичних наук, завідувач випускової кафедри математичного моделювання факультету кібернетики Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука .

Біографія

Йосип Джуль народився [13 липня 1940](#) року в м. [Черняхів](#) на [Житомирщині](#) в сім'ї службовців.

У [1957](#) р. він закінчив середню школу в с. [Висока Піч](#) [Житомирського району](#), і поступив до [Львівського політехнічного інституту](#), який закінчив у [1962](#) році.

По закінченні вузу Й. Джуль отримав призначення на посаду механіка в Гравіметричну обсерваторію [АН УРСР](#) у [Полтаві](#), а згодом став там науковим співробітником.

У [1964](#) році поступив до аспірантури до Головної астрономічної обсерваторії [АН УРСР](#), а по її закінченні у [1967](#) році був направлений на роботу до [Українського інституту інженерів водного господарства](#).

Упродовж [1968—1970](#) рр. проходив службу в Радянській Армії, а після неї — повернувся до викладацької роботи на кафедрі інженерної геодезії в [Українському інституті інженерів водного господарства](#).

[4 лютого 1975](#) року в [Інституті математики АН УРСР](#) захистив кандидатську дисертацію «Аналіз паралельних широтних спостережень, виконаних по загальній програмі» на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук. Через 2 роки йому було присуджене наукове звання доцента.

У [1987—1997](#) рр. завідував науково-дослідною лабораторією дослідження металів Науково-дослідного інституту технології машинобудування у м. [Рівне](#).

У [1992](#) році захистив дисертацію «Математична обробка астрономічної і космічної інформації при негаусових похибках спостережень» на здобуття звання доктора фізико-математичних наук.

З відновленням [Острозької Академії](#), читав там курс лекцій з вищої математики, а у [1996](#) році — у [Рівненському економіко-](#)

[гуманітарному інституті імені акад. А. С. Дем'янчука](#), де у [1997](#) р. очолив кафедру статистики та інформаційних технологій. З 2003 року завідувач кафедри математичного моделювання [факультету кібернетики МЕНУ](#)

Член редколегій кількох фахових наукових видань України та Словаччини.

Нагороди

- [1969](#) року Грамота командуючого військами Прикарпатського військового округу генерал-лейтенанта танкових військ Б. Абатурова.
- [1970](#) року у лавах Радянської армії був нагороджений медаллю «За воїнську доблесть».
- [1973](#) року Лауреат Премії імені М. І. Кузнецова за кращу наукову роботу молодих вчених: «Вивчення руху полюса Землі».
- [1975](#) року Лауреат Премії імені М. І. Кузнецова за кращу наукову роботу молодих вчених: «Розробка теорії вагових функцій».
- [1979](#) року Почесна грамота колегії ГУГК при раді міністрів СРСР і Президіума центрального комітету профсоюзу працівників геологопошукових робіт.
- [2001](#) року нагороджений Почесною Грамотою 2 2 $-f$ — [Міністерства освіти і науки України](#).
- у [2007](#) р. нагороджений Почесною Грамотою Рівненської обласної державної адміністрації.
- [2010](#) рік Грамота Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації, за підготовку переможця 3 етапу всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт у секції "Прикладна математика".

- [2010](#) рік Грамота Рівненської МАН за підготовку переможців 2 та 3 етапів Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт у секції "Прикладна математика".
- у [2011](#) р. нагороджений Почесною Грамотою Рівненської обласної ради.

Почесні звання

- У [1999](#) році став дійсним членом Міжнародної педагогічної академії, м. Москва.
- У [2002](#) році був обраним дійсним членом Європейської асоціації безпеки.

Науковий доробок

Йосип Джуль — автор більше 160 наукових робіт.

Основною сферою наукових інтересів Й. В. Джуля є прикладна математика і статистика, подальше вдосконалення і розширення застосування сучасних робастних процедур при оцінці фундаментальних астрономічних і фізичних сталих і при обробці астрономічної, космічної, геофізичної, гравіметричної та іншої статистичної інформації великих обсягів. Розробив адаптовані методи обробки спостережень на основі теорії вагової функції. Запропонував аналітичний метод обчислення вагової функції, використовуючи з цією метою кумулянти розподілу похибок, а також теорію діагностики математичних моделей на основі Фішерівських підходів до теорії оцінок. Вперше запропонував замінити фундаментальний принцип найбільшої ваги класичного способу найменших квадратів принципом максимуму інформації за Фішером.

Дослідження Й. Джуля розподілів ланцюгових різниць найближчих індивідуальних широт для візуального (ВЗТ), плаваючого (ПЗТ) та фотографічної зенітної труби (ФЗТ) в Мідзусаві, показали їх відповідність закону похибок [Джеффриса](#), яким є модифікований розподіл Пірсона VII типу.

Й. В. Джуль дослідив величезні масиви астрономічних, космічних, гравіметричних, геофізичних, і геодезичних рядів похибок і економетричних рядів, проаналізував статистику більше 138000 спостережень і показав, що розподіли похибок, як правило, мають діапазон зміни ексцесу від $-0,18$ до $6,00$, в результаті чого прийшов до висновку доцільності використання розподілів Пірсона VII і II типів. Його наукові дослідження довели статистичну неспроможність дієвості концепції Гауса та дієвості концепції [Джеффриса](#) при числі спостережень більше 500.

В 1985 році розробив повторно і незалежно від американського математика Джельтмена В.М.(Gentleman W.M.) теорію методу оцінок і вперше показав недиагональність інформаційної матриці Фішера цього розподілу.

За його участі створені на Рівненщині два нових лазерних геодезичних прилади ПЛ-1 і ЛЗП-1 на заводі «Газотрон», (прилад ПЛ-1 відмічений срібною нагородою ВДНТ), а також у співпраці з [Інститутом електрозварювання ім. Є.О. Патона НАНУ](#) створені електрошлакові установки УШЛ-100 і УШЛ-200, в яких задіяні високотехнологічні способи виплавки легованих і інструментальних сталей і міді.

Основні наукові праці Й. Джуля

[1964](#)

1. Материали наблюдений на зенит — телескопах / Яцкив Я. С., Дулит Т. Д., Попов Н. А., Джуль И. В. и др. II Изд. МГК при Президиуме АН СССР, М..

[1969](#)

2. Распределение Пирсона VII типа в ошибках наблюдений над колебаниями широт // Астрометрия и астрофизика. — 1969. Вып.2, с. 101—115.

1970

3. О функции распределения ошибок широтных наблюдений // Астрометрия и астрофизика, 1970. Вып. 10, с. 5-10.

4. О назначении весов астрономическим наблюдениям // Астрометрия и астрофизика, 1970. Вып. 10, с. 26-34.

1974

5. Основные вопросы теории точности астрономических наблюдений // Материалы Пленума Комиссии по изучению вращения Земли Астрономического Совета АН СССР, К.: 1974, с. 8-29.

6. Анализ параллельных широтных наблюдений, выполненных по общей программе. Автореф. дис... канд. физ.-мат. наук — Киев, Институт математики АН УРСР, 1974 — 19с.

1975

7. О вариациях дисперсии случайных ошибок широтных наблюдений. // Джунь И. В., Максимова И. И. // Вращение и приливные деформации Земли. Киев: 1975, Вып. 3, с. 27-29.

1979

8. Разработка рекомендаций по защите магистральных трубопроводов на оползневых участках. /Бутенко П. Е., Ли А. П., Васильева Э. А., Сяский В. А. // Научно-технический отчет. Номер государственной регистрации 79027140. Ровно, УИИВХ. 1979 — 178 с.

1980

9. Лазерная насадка к нивелиру НЗ и ее применение в гидромелиоративном строительстве. / Джунь И. В., Бутенко П. Е., Даниловский М. И., Ферчук Е. Е., Тарнавский Д. С. // Гидромелиорация и гидротехническое строительство. Львов, 1980. Вып. 8, с. 91-93.

10. О методике топографического дешифрирования космических снимков при региональных оценках динамики ландшафтных изменений. / Джунь И. В., Завадский Н. Ф. // Материалы Республиканской научно-технической конференции «Актуальные проблемы водохозяйственного строительства». Ровно, 1980, с. 28-30.

1981

11. Об определении допустимых углов прямой геодезической засечки при наблюдении за динамикой оползней. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Инженерно-геодезические работы в строительстве. М.: МИИГАиК, 1981. Вып. 7(6), с. 71-74.

1982

12. Контроль планировочных работ в гидромелиоративном строительстве с помощью лазерной приставки ПЛ-1 к нивелиру НЗ. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Деп. ОНТИ ЦНИИГАиК 20.05.1982. Рег.№ 72 гд-Д82 (РЖ. сер.52, Вып. 4, 1982).

13. Лазерный створофиксатор ПЛ 1-НЗ и его применение в промышленном и гражданском строительстве. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Колыма, Магадан, 1982, № 9, с. 26-29.

14. Лазерный створофиксатор ПЛ 1-НЗ и его применение в водохозяйственном строительстве. /Васильева Э. А., Джунь И. В. // Экспресс-информация ЦЕНТ Минводхоза СССР, М.: 1982. Сер. 5, вып. 9, с. 8-18.

15. Первый серийный лазерный зенит-прибор ЛЗП-1 и его применение в водохозяйственном строительстве. / Джунь И. В., Васильева Э. А., Тарнавский Д. С., Толмачев А. С., Сорокин Н. А. // Экспресс-информация ЦБНТИ Минводхоза СССР, М.: 1982. Сер. 5, вып. 9, с. 15-18.

1983

16. Использование лазерной приставки при подземных геодезических работах. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Транспортное строительство. М.: 1983, № 1, с. 21-22.

17. Сравнительный технико-экономический анализ

геодезических методов плановой разбивки дренажных систем в гидромелиоративном строительстве. / Вепрева М. Е., Джунь И. В. // Гидромелиорация и гидротехническое строительство. Львов, 1983, № 1, с. 19-22.

18. Точное определение высоты геодезического прибора при выполнении съемочных и разбивочных работ для промышленного строительства. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Деп. ВНИИС Госстроя СССР. Рег № 3590, 1983- 5 с.

19. Работы опытно-методической геофизической партии № 48 по изучению изменений силы тяжести во времени. / Файтельсон А. Ш., Золина С. П., Леонтьев И. А., Кригер Е. П., Штейман Н. Б., Джунь И. В. // Научно-технический отчет. Фонды ВГФ ВНИИ Геофизики АН СССР, СРГС НПО «Нефтегеофизика». М.: 1983 — 89 с.

20. О влиянии лазерной приставки ПЛ-1 на основное условие нивелира НЗ. / Джунь И. В., Дружинина М. Е., Васильева Э. А., Мальчук Н. П. // Геодезия и картография, М.: 1983, № 12, с. 33-37.

21. Практическое применение дифференциально-графического метода определения смещения участков магистрального нефтепровода под влиянием оползней. // Васильева Э. А., Гиль В.С., Джунь И. В. // Транспорт и хранение нефти и нефтепродуктов. М.: 1983, вып. 11, с. 10-12.

22. Флюктуации веса индивидуальных измерений ускорения силы тяжести и способ их учета при обработке баллистических наблюдений. // Повторные гравиметрические наблюдения. М.: 1983, с.46-52.

23. Простой метод учета неоднородности индивидуальных измерений на баллистическом гравиметре. // Повторные гравиметрические наблюдения. М.: 1983, с.53-58.

24. Использование коэффициентов эксцесса для контроля за постоянством метрологической ситуации при работе с баллистическим гравиметром. // Повторные гравиметрические наблюдения. М.: 1983, с. 59-65.

25. Анализ функции распределения результатов измерений g гравиметрами ГНУК-1 (В) и Prospector по совокупности малых выборок. / Джунь И. В., Золина С. П. // Повторные гравиметрические наблюдения. М.: 1983, с. 98-103.

1984

26. Графический метод определения оптимальной программы геодезических наблюдений за ГТС, расположенными в оползневой зоне. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Гидромелиорация и гидротехническое строительство. Львов: 1984, вып. 12.

27. Анализ оптимальных условий применения лазерной приставки ПЛ-1 к нивелиру НЗ в строительстве при выполнении геодезических разбивочных работ. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Доклады науч.-техн. конференции по итогам реализации программы «Строительный комплекс». Горький, 1984.

28. Закон распределения погрешностей определения времени и широты на астроблании Данжона. / Джунь И. В., Славинская А. А. // Вращение и приливные деформации Земли. К.: 1984, вып. 16, с. 69-74.

29. Отечественные серийные лазерные приборы и их использование в горной промышленности. / Джунь И. В., Васильева Э. А., Даниловский М. И. // Тезисы докладов респ. науч.-техн. конференции «Совершенствование совместной открыто-подземной разработки рудных месторождений», Кривой Рог, 1984, с. 214—213.

30. О возможности количественной оценки степени постоянства условий наблюдений на зенит телескопах. // Астрометрия и астрофизика, 1984, вып. 53, с. 93-97.

31. Исследование лазерной геодезической техники, разработка рекомендаций по ее созданию, усовершенствованию, внедрению в гидромелиоративное, промышленное и гражданское строительство Ровенской области. / Джунь И. В., Васильева Э. А., Даниловский М. И., Завадский Н. Ф., Чурай С.

А.. Коротун СИ. // Научно-технический отчет. Деп. УИНТИ. Номер государственной регистрации 01825055226.К.: 1984 — 103 с.

32. Особенность закона распределения результатов баллистических измерений ускорения силы тяжести. / Джунь И. В., Арнаутов Г. П., Стусь Ю. Ф., Щеглов С. Н. // Повторные гравиметрические наблюдения. М: 1984, с. 87-100.

33. Новый способ оценки результатов измерений на абсолютном лазерном баллистическом гравиметре. // Повторные гравиметрические наблюдения. М.: 1984, с. 101—119.

1985

34. Методы динамической геодезии и их значение в разработке программы рационального использования природных ресурсов. / Джунь И. В., Васильева Э. А., Лебедь Г. И. // Тр. V съезда Географического общества УССР, Симферополь, март, 1985. Киев, 1985, с. 143—144.

35. Об одном обобщении математической формы распределений Лапласа и Гаусса и его применении при математической обработке астрономических наблюдений. // Кинематика и физика небес, тел. — 1985, т.1, № 4, с. 62-66.

36. Об одном обобщении нормального закона распределения и его применении к анализу неравноточных астрономических наблюдений. // Кинематика и физика небес, тел. — 1985, т. 1, № 5, с. 92-94.

37. Исследование неустойчивости направленного лазерного излучения зенит-прибора ЛЗП-1. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Деп. ОНТИ ЦНИИГАиК 22.05.1985.Рег. № 179 гд-Д85-с. 9.

38. Исследование лазерного указателя направлений. / Джунь И. В., Васильева Э.А., Даниловский М. И. // Деп. ОНТИ ЦНИИГАиК 22.05.1985.Рег. № 180 ГД-Д85-С. 9.

39. Лазерная приставка ПЛ-1 к нивелиру НЗ. / Джунь И. В., Васильева Э. А. // Проспект ВДНХ СССР. Ровно, 1985 с. 4.

40. Копир-держатель для фотоприемного устройства лазерной

системы СКП-1 с универсальным кронштейном. / Васильева Э. А., Даниловский М. И., Джунь И. В., Чурай С. А. //

Информационный листок о научно-техническом достижении № 85-10. Ровно 1985- с. 6.

41. О применении лазерных визиров и рейки с зеркальным отражателем для контроля планировки. / Джунь И. В., Чурай С. А., Васильева Э. А. // Деп. ОНТИ ЦНИИГАиК.Рег. № 191 гд-Д85-с. 5.

1986

42. Об учете эксцессов распределения ошибок при сравнении точности различных рядов астрономических наблюдений. // Кинематика и физика небес, тел. —1986, т.2, № 1, с. 88-94.

43. Некоторые аспекты практического использования L_p — и эксцесс-оценок при обработке геодезических измерений. // Известия вузов. Геодезия и аэрофотосъемка, 1986, № 4, с. 43-48.

44. Границы неравенства Рао-Крамера для дисперсий оценок параметров L_p -распределения. // Известия вузов. Геодезия и аэрофотосъемка, 1986, № 5, с. 58-61.

45. О совершенствовании методики анализа и оценки точности нивелирования I класса при геодинамических исследованиях. / Джунь И. В., Сомов В. И. // Современные геодинамические процессы и их изучение в связи с проблемой прогноза землетрясений. К.: 1986, с. 74-80.

46. Увеличение дальности действия лазерных визиров при помощи рейки с зеркальным отражателем. / Джунь И. В., Васильева Э. А., Чурай С. А. // Экспресс-информация ЦБНТИ Минводхоза СССР. М.: 1986, Вып.5.

47. Лазерная приставка ПЛ-1 к нивелиру НЗ: назначение, устройство, важнейшие особенности применения. // Джунь И. В., Васильева Э. А. // Стендовый проспект ВДНХ СССР. Ровно, 1986, 4 с.

48. О точности определения объемным методом оползневого давления на магистральный нефтепровод. / Джунь И. В.,

Васильева Э. А. // Совершенствование съемочных работ на горных предприятиях и в строительстве. Л.: ЛГУ Д986, с. 97-100.

1987

49. О разработке оптимальной программы геодезических наблюдений нефтепровода и за динамикой оползневых процессов. / Джунь И. В., Васильева Э. А., Лебедь Г. И. // Деп. ОНТИ ЦЦИГАиК 16.04.1987. Рег. № 258гд –9 с.

50. Геодезические работы при определении смещений магистральных трубопроводов, расположенных в оползневой зоне. / Джунь И. В., Васильева Э. А., Лебедь Г. И. // Монография. Деп. ОНИПР ЦНИИГАиК 08.06.1987 –245 с.

51. О нормальном законе и одном его обобщении. // Геодезия и картография. 1987, № 10, с. 24-28.

52. О функции распределения превышений правого и левого нивелирования прямого и обратного ходов при геодинимических измерениях 1-го класса. / Джунь И. В., Сомов В. И., Гиль В.С. // Современные геодинимические процессы и прогноз землетрясений. К.: 1987, с. 78-84.

53. Новый класс распределений для аппроксимации эмпирических рядов ошибок астрономических наблюдений. // Современная астрономия: Тр. 23-й астрометрической конференции СССР (Пулково 19-23 мая 1985г.) — Л.: Наука 1987, с. 373—378.

54. Исследование геодезических зенит-приборов. / Джунь И. В., Васильева Э. А., Даниловский М. И. // Геодезическое обеспечение строительства. М.: 1987. с. 156—162.

1988

55. О границах неравенства Рао-Крамера для дисперсий оценок параметров распределения Пирсона VII-го типа. // Кинематика и физика небес. тел., –1988, т. 4, № 1, с. 85-87.

56. Теория веса геодезического измерения, построенная на принципе правдоподобия. // Геодезия, картография и

аэрофотосъемка. –1988, № 47. с. 9-13.

57. Эксцесс-теория математической обработки астрономических наблюдений: некоторые теоретические выводы и практические результаты, // Изучение Земли как планеты методами геофизики, геодезии и астрономии: Тр. II Орловской конференции (Полтава, 22 сентября — 3 октября 1986г.) — Киев: Наук.думка, 1988, с. 221—222.

58. Обработка наблюдений на астролябии Данжона с учетом эксцесса закона ошибок остаточных погрешностей. / Джунь И. В., Славинская А. А. // Изучение Земли как планеты методами геофизики, геодезии и Астрономии: Тр. II Орловской конференции (Полтава, 29 сентября — 3 октября 1986г.) -К.: Наук.думка, 1988, с. 222—226.

59. О важности проверки гипотезы нормальности при использовании распределения Стьюдента в геодезии. // Известия вузов. Геодезия и аэрофотосъемка. 1988, № 6, с. 65-70.

1989

60. Метод сравнения точности геодезических приборов, учитывающий эксцесс закона распределения вероятности ошибок. // Известия вузов. Геодезия и аэрофотосъемка. 1989, № 3, с. 55-61.

61. Исследование функции распределения месячных серий наблюдений гравиметром GS-12 на Ашхабадском геодинимическом полигоне. / Джунь И. В., Кирста О. Б. // Известия АН Туркменской ССР Сер. физ.-техн., хим. и геол. наук 1989г, № 5, с. 88-91.

62. Об аппроксимации плотности вероятности некоторых рядов ошибок геодезических измерений распределением Пирсона VII типа. // Известия вузов. Геодезия и аэрофотосъемка. 1989, № 6, с. 43-48.

1991

63. Анализ однородности рядов гравиметрических наблюдений на Ашхабадском геодинамическом полигоне. / Джунь И. В., Кирста О. Б. // Известия АН Туркменской ССР Сер. физ.-техн., хим. и геол. наук. 1991г., № 2, с. 60-64.

64. Распределение Пирсона VII типа ошибок лазерных наблюдений ИСЗ. // Кинематика и физика небес, тел. 1991г., т.7, № 3, с. 82-91.

1992

65. Статистические методы современной геодинамики Карпато-Динарского региона. / Сомов В. И., Джунь И. В., Рахимова И. М., Скрыль В. А., Свеева СМ. // (Монография) К.: Наукова думка, 1992, с. 304.

66. Коментарий к использованию распределения Пирсона VII типа в астрометрии. / Джунь И. В., Новицкий П. В. // Кинематика и физика небес, тел. 1992г., т.8, № 5, с. 89-92.

67. Об использовании распределения Пирсона VII типа для аппроксимации ошибок наблюдений в астрометрии. // Измерительная техника. 1992г., № 3.

68. Математическая обработка астрономической и космической информации при негауссовых ошибках наблюдений: Автореф. дис.... докт. физ.-мат. наук. Киев, 1992 — 46с.

1993

69. О числе градаций гистограмм ошибок астрономических наблюдений. // Кинематика и физика небес, тел. 1993г., т. 9, № 1, с. 88-93.

70. О состоянии исследований современных движений земной коры на геодинамических и техногенных полигонах Украины. / Бондарь АЛ, Колесник А. Н., Гулкевич В. Г., Сомов В. И., Палиенко В. П., Купраш Р. П., Дейнека В. И., Заблотский Ф. Д., Плотицер Е.А., Джунь И. В. // Тр. 1-ї Української наукової конференції: «Комплексні дослідження сучасної геодинаміки земної кори»(Алушта, 20-26.09.1993) Львів: 1993, с. 10-11.

1996

71. О некоторых фундаментальных вопросах математической обработки геофизической информации (Сомов В. И. Джунь И. В.) //Геодинамические исследования в Украине. — К.: 1996, с. 167—178.

72. Проблеми застосування імовірнісних методів в економіці.// - Евріка.-РЕГІ, Рівне, 1998 р., № 1, с. 43-45.

73. The Problems of Probability Methods in Economics.// Economica Firiem 1998. Bardejovske Kupele. 5. — 6.5. 1988. с. 444—448.

74. The Tasks of the Information Ensuring of the economic Development of the Post-communist States. / Bednarchuk Dimitvij, Dzhun Joseph // Medzinarodna vedecka Konferencia «Slovenska ekonomika zjednotenej Europe» (-2 oktober 1988, Herlany, s. 1-2).

75. A gazdasagi prognosis mint erdekek informacios tarhazanak edyik aspektusa // 1998 szeptember 25-i kozgyulesehez Kapsolodo kerekasztal — Konferenciajanak es. szeptember 26-i Tudomanyos Ulesenek. Nyiregyhaza, 1998, с. 23.

1999

76. Статистична перевірка спроможності одного постулату А. А. Маркова як основи СНК. // Евріка.- РЕП, Рівне, 1999, № 2, с.84-89.

77. Информационный подход в определении общих требований к учебным программам. / Пелех Ю. В., Джунь И. В. // 36. праць Міжнародної науково-практичної конфер. «Навчально-виховний процес у вузі і школі та шляхи його розвитку і вдосконалення» (Рівне, 14-17.05.1999) РЕГІ, Рівне 1999, ч.3.с.205-208.

78. Основи теорії державної ідеології, як чинника освітніх концепцій. // Джунь Й. В., Миронець Н. Я. // 36. праць Міжнародної науково-практичної конфер. «Навчально-виховний процес у вузі і школі та шляхи його розвитку і вдосконалення» (Рівне. 14-17.05.1999), РЕП, Рівне, 1999, ч. III, с. 188—191.

79. Статистичні проблеми оцінювання в сучасній астрометрії /

Виступ на Міжнародній науковій конференції, присвяченій 90-річчю з дня народження Е. П. Федорова, Київ, 26-30.06.1999.

80. About mathematical Form of general Law Errors // 1999. EVI TUDOMANYOS ULESENEK. — Bessenyei Gyorgy Tanarkepzo Foiskola, Nyiregyhaza, 1999. szeptember 25, p. 11.

81. About the necessity of Elaboration of the basis of Structure of Economic Information II The conference «National and Regional Economy» — Herlany, 22-24.09,1999.

82. .About the Law of Distribution of runderm Oscillations of stock Index RMS 100 / Gazda Vladimir, Dzhun Joseph // EKONOMIKA FTRTEM 1999, Kosice 9.9-10.9.1999.

2000

83. О законе распределения случайных осцилляций индексных рядов макроэкономических показателей. / Джунь И., Газда В., Муха А., Дем'янюк В. // Зб. праць Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та гуманітарні проблеми розвитку суспільства у третьому тисячолітті». РЕГІ, Рівне, 27-29.04.2000, с. 505—509.

84. Про необхідність поєднання зусиль Православної Церкви та закладів освіти в духовному вихованні молоді / Джунь Й. В., там же, с.125-127.

85. Аграрне питання як вузол економічних, політичних і національних проблем у перехідний період / Миронець Н. Р., Джунь Й. В., там же, с. 144—147.

86. Устарел ли способ наименьших квадратов? /Джунь Й. В. Кинематика и физика небесных тел. 2000, т.16, № 3, с.281-288.

2001

87. Обмеження негативного впливу кіно- і телепродукції на підростаюче покоління/ Джунь Й. В., Бернацький В. А., Мартинюк Г. Ф. В зб.,-Психолого — педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі, Рівне:Ліста, 2001, с. 63-66.

88. Про одне узагальнення нормального закону і його значення в економетричному аналізі / Джунь Й. В.- Streszczenia referatow Miedzynarodowej Konferebcii Naukowej «Zarzadranie I handel zagraniczny w malych i srednich przedsiebiontwach w warunkach integracji europejskiej» — Zakopane, 10-12.06.2001.

89. Safety of informational systems / Dzhun J.-II Miedrynarodowa Konferencia Naukova «Zarzadranie bespieczenstwem». - Streszczenia ref. Zakopane, 10-12.06.2001.

90. The basic principles of the national economical systems and development. // Dzhun J. — EKONOMICA FIRIEM-2001 — zbornik z medzinarodnej conferencie — Svit, 12-14.09.2001, p.151-153.

91. O distribucnom rozdeleni vynosov burzoveho indexu Dow Jones. // Dzhun J., Gazda V. — EKONOMICA FIRIEM-2001- Program medzinarodnej konferencie — Svit, 12-14.09.2001.

92. Исследование статистических распределений ошибок наблюдений малых планет. / Брославец Д. Г., Джунь Й. В., Горель Г. К., Гудкова Л. А. — Тезисы докладов Международной астрономической конференции МАО — 180 «Расширение и связь опорных координатных систем с использованием наземных ПЗС наблюдательных средств» - Украина, Николаев, 10-13.10.2001.

93. Теория больших выборок и ее значение в современной астрометрии. // Джунь Й. В. — Тезисы докладов Международной конференции: «Вивчення геодинамічних процесів методами астрономії, геодезії і геофізики» — Україна, Полтава, 09-12.10.2001.

94. Research on statistical Distributions of observation Errors of Minor Planets. // Broslavets D.G., Dzhun J.V., Gorel G.K., Gudkova L. A. — Extension and Connection Technigue — International astronomical conference — Nikolaev: Atoll,-2001 ,p 150—156.

2002

95. Провідні ідеї української поетичної творчості, її етичне і педагогічне значення. // Мартинюк Г., Джунь Й. — Збірник

праць молодих науковців університету. Вип. 1. Рівне: Міжнародний університет РЕГІ, с. 48-50.

96. About Distribution of Stock Index Returns Oscilations — EKONOMIKA FIRIEM — 2002, Kosice, 11-12.09.2002.

97. Про інформаційний характер педагогічних проблем. // Пелех Ю. В., Джуль Й. В. — Матеріали конференції: "Гуманітарна парадигма розвитку освітніх та економічних процесів у світлі концепції Європейської безпеки " Рівне: Видавництво Міжнародного університету «РЕГІ» і ЄАБ, 2002, с. 179—181.

98. Использование Lp — семейств для аппроксимации распределения вариаций относительных значений индекса акций. // Джуль И. В., Газда В. Зб.: «Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально — виховного процесу в школі та вузі». Рівне: Волинські обереги, 2002, вип. 3, с. 427—431.

2003

99. O neplatnosti predpoklady normality rozdelenia vynosnosti Kapitalovych aktiv. // -Dzhun J., Gazda V. — Economic Review. Quarterly Journal of the University of Economics Bratislava, 2003, vol. XXXII, № 3, p.303-308.

2005

100. Общий анализ распределений относительных значений биржевых индексов. // Газда В., Джуль И. — Тези доповідей на ІХ Міжнародній конференції : "Економічні та гуманітарні проблеми розвитку суспільства у ІІІ тисячолітті. " Рівне: Тетіс, 2005.

101. Фільтраційна насадка у пристроях для магнітного розділення дисперсій у рідинах і газах. // Дворкін Л. Й., Скрипник І. Г., Гаращенко В. І., Іщук О. О., Вовк О. В., Джуль Й. В., Андреев О. А., Гунтік Б. І. — Енергозбереження Полісся, 2005, № 6, с. 14-16.

102. Петрургія базальту. // Дворкін Л. Й., Скрипник І. Г., Вовк

О. В., Андреев О. А., Джуль Й. В., Гунтік Б. І. — Енергозбереження Полісся, 2005, № 6, с. 12-14.

2006

103. Спосіб виготовлення фільтраційної насатки у пристроях для магнітного розділення дисперсій у рідинах і газах. // Дворкін Л. Й., Скрипник І. Г., Гаращенко В. І., Іщук О. О., Дубчак В. А., Джуль Й. В., Андреев О. А., Вовк О. В., Гунтік Б. І. — Заява на видачу патенту України.

104. Петрургія базальту. //Скрипник І. Г., Дворкін Л. Й., Андреев О. А., Джуль Й. В., — Сузір'я. Наукові записки природничо-математичного ліцею «Елітар», 2006, с. 101—103.

105. Петрургія і кам'яне лиття із базальту.// Скрипник І. Г., Андреев О. А., Джуль Й. В. — Цільова розробка на замовлення кафедри будівельного виробництва НУВГП, Рівне — 2006.

106. Теорія весовой функции и ее значение при усовершенствовании и диагностике математических моделей в экономике.// — Джуль И. В., Суховецкий И. О. -International scientific conference «Slovak Economy: Myths and Facts of our Reality. Tatranske Zruby.» 20-22.09.2006.

2007

107. About «The black box» in the structure of the economical and sociological information as the reason motive of the destabilization.- XXVII konf. European Association for Security. Zlin. 20-21.03.2007.

108. Сучасні аспекти проблеми обґрунтування фундаментальних принципів математичного моделювання, критеріальних процедур і метод діагностики математичних моделей в правовій інформатиці. // Цимбалюк В. І., Джуль А. Й., Джуль Й. В.-К.:Науково-дослідний центр правової інформатики Академії правових наук України. — 2007 — 42с.

109. Метод діагностики математичних моделей в економіці.// Джуль Й. В., Суховецький І. О. — Тези доповіді на Х Міжнародній конференції «Економічні та гуманітарні проблеми

розвитку суспільства у III тисячолітті». Рівне, 03-05.10.2007.

110. Distribution rozdeleni vynosov bursoveho indexu Jow Jones. // — Dzhun I., Gazda V., Liskovska V., там же.

111. Про нову невідому властивість числа . // Джунь Й. В., Валецький О. О., там же.

112. The basic Components of the informativ's War against national State's on general Back-ground of the Globalisation. // Suhovetsky I., Dzhun J. — IX rocnik Merinarodni konference: «Internet a bespecnost organizaci» — Sbornic anotaci. Vydava: Universita Tomase Bati ve Zline. Zlin, 20 brezna 1997, s. 120- <http://e-konference.utb.cz>.

113. Патент на корисну модель № 22205 «Застосування подрібненої базальтової породи як фільтраційної феромагнітної насадки» Дворкін Л. Й., Скрипник І. Г., Гаращенко В. І., Іщук О. О., Дубчак В. А., Джунь Й. В., Андреев О. А., Вовк О. В., Гунтік Б. І. Зареєстровано в Державному реєстрі патентів України на корисні моделі 25.04.2007 р.

2008

114. Про одну невідому особливість числа . // Джунь Й. В., Валецький О. О. — Збірник наукових праць викладачів та студентів факультету кібернетики МEGУ, Рівне: Tetis, 2008, с. 59-65.

115. Методи створення послідовностей рівномірно-розподілених випадкових чисел та їх застосування, там же с. 66-69.

116. Вимоги до системи тестування знань студентів, адаптованої до системи ECTS. // Суховецький І. О., Джунь Й. В. — Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховничого процесу в школі та ВНЗ, Болонський процес в Україні та Європі: досвід, проблеми, перспектива. Збірник наукових праць. Рівне, 2008, вип.. VIII, с.283-290.

117. Джунь И.В., Суховецкий И.О. Теория весовой функции и ее значения при усовершенствовании и диагностики математических моделей в экономике //Еврика 2008р №7, с 92-

97, Рівне: "Tetic" ISBN 966-7359-33-6 **118.** Суховецький І.О., Джунь Й.В. Оцінка оптимальних параметрів тестових завдань по соціології, адаптованих до системи ECTS // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі і вищих навчальних закладах. 2008р, випуск 7, м Рівне, ст 265-271. **119.**Суховецький І.О., Джунь Й.В. Приципи визначення основних категорій соціології //Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі і вищих навчальних закладах. 2008р, випуск 7, м Рівне, ст 272-280.

2009

120.Суховецький І.О., Пилипюк Н.М., Джунь Й.В. Створення освітнього сайту по соціології: реалії і перспективи //Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі і вищих навчальних закладах. 2008р, випуск 7, м Рівне, ст 281-286.

121. Про одне узагальнення математичної форми розподілу Стьюдента і його значення в теорії сучасних методів аналізу даних. // Джунь Й. В., Пилипюк Н. М., Жак А. А. Збірник наукових праць викладачів та студентів факультету кібернетики МEGУ. Рівне: Tetis. 2009.

122. Method of Mathematical Modeling Diagnostics Using the Software Products. // -Dzhun J., Suhkhovetsky I., — International Week of the Tomas Bata University in Zlin. 8 October, 2009.

123. About the Software Products of the news generation.// Dzhun J.-International Week, Agenda, Erasmus Teacher Mobiliti, Zlin, 2009.

124. Евгений Павлович не работал — он созидал! // Євген Павлович Федоров: нариси та спогади про вченого / Кол. авторів. — К.: Наук. думка, 2009 — 104 — 107.

2010

125. Про можливості використання імовірнісних принципів теорії перевірки гіпотез в гносеологічних процедурах у

філософії і соціології. // Суховецький І. О., Джуль Й. В. — Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології, Рівне, 2010, т.1, с 180—182.

126. Про математизацію категорій соціології.// Суховецький І. О., Джуль Й. В., там же с.183-186.

127. Патент на винахід № 90660 «Спосіб виготовлення фільтраційної насадки у пристроях для магнітного розділення дисперсій у рідинах і газах. Зареєстровано в Державному реєстрі патентів України на винаходи» 25.10.2010.

128. Основи математичної статистики у фізичному вихованні та фізичній реабілітації.// Джуль Й. В. Рівне: Тетіс, 2010, — 88с.

129. Гарольд Джефферіс і його закон похибок // Джуль Й. В. ; Геодезія, картографія і аерофотознімання, Львів, Вип. 73, 2010 р., с. 133-137.

130. Суховецький І.О., Джуль Й.В. Про можливості використання імовірнісних принципів теорії перевіри гіпотез в гносеологічних процедурах у філософії і соціології //Вища освіта України №3_ Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. 2010р, том 1 ст180-182, м Рівне.

2011

131. Закон Джефферіса і його значення як сучасної концепції імовірнісного моделювання випадкових похибок спостережень // Волинський математичний вісник. Серія прикладна математика. випуск 8(17) 2011.

132. Метод диагностики математических моделей в теоретической астрономии и астрометрии // Кинематика и физика небесных тел, 2011, том 27, № 5, с. 65-71.

133. Обэволюции основ метода наименших квадратов на основе принципа максимума информации по Фишеру // Кинематика и физика небесных тел, 2011, том 27, № 6, с. 64-71.

134. Джуль Й. В. Генетичні алгоритми оптимізації агрологічної інфраструктури // I міжнародний форум з агрологістики 1-2 грудня 2011 р. Пленарне засідання, м. Рівне.

2012

135. Джуль И. В. Какими должны быть разности "observation-calculation" при постановке современных экспериментов в астрометрии? // Кинематика и физика небесных тел, 2012, том 28, № 1, с. 72-80.

136. И.В.Джуль. О распределении погрешностей многократных наблюдений большого объема //Измерительная техника 2012, №4

Джерела

- Корсунь А.А. Е. П. Федоров и его научная школа. Историко-астрономические исследования. М.: Наука, 1989, с. 327–341.
- Яцків Я.С., Кравець С.В., Дем'янчук А.С., Грицюк Б.П. Короткий опис наукової і педагогічної діяльності Й.В. Джуля Сер."Біобібліографія", Рівне, 2000р., с.32 ISBN 9667359165
- [| Науковці України XX-XXI століть: метабібліографія/ Уклад. М. Г. Железняк, Л. М. Гутнік, Т. А Глькевич; Ін-т енциклопед. дослідж. НАНУ, К., 2010, с. 472 ISBN 9789660259157](#)
- Євген Павлович Федоров: нариси та спогади про вченого/ Кол. авторів. - К.:Наук. думка, 2009. - 248 с.: 34 іл. ISBN 9789660008929

Лебідь Микола Іванович

Народився	27 липня 1919 Козаче , Полтавська область
Помер	1968 Київ
Громадянство	 СРСР
Галузь наукових інтересів	геодезія , топографія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Харківський гірничо-індустріальний інститут
Вчене звання	доцент

Лебідь Микола Іванович ([27 липня 1919](#) — † [1968](#)) — український [геодезист](#), [доцент](#) [Київського університету](#).

Біографія

Народився [27 липня 1919](#) року в селі [Козаче](#), тепер [Чутівського району](#) [Полтавської області](#). Закінчив у [1947](#) році геодезичний факультет [Харківського гірничо-індустріального інституту](#). З [1948](#) року викладач [Полтавського технікуму землеустрою](#). У 1949—1953 роках працював начальником топогеодезичної партії Українського відділення [Союзмаркштресту](#). У 1954—1956 роках радник посла [СРСР](#) у

[КНР](#) з топографічних, астрономічних та [аерофотозйомочних](#) робіт. У 1956—1957 роках начальник виробничого відділу Союзмаркштресту. У 1957—1964 роках старший інженер з топогеодезичних і [маркшейдерських робіт](#) [Головного управління геології і охорони надр](#) при [Раді міністрів УРСР](#). У 1964—1968 роках викладач, з 1966 року доцент кафедри геодезії та картографії Київського університету. Підготував до захисту кандидатську [дисертацію](#) за матеріалами великомасштабних топографічних зніманих, але раптово помер. Працював над проблемами великомасштабної [топографічної зйомки](#). Розробив і написав декілька офіційних технічних документів, які регламентували проведення низки топографічних і геодезичних робіт.

Наукові праці

Автор 18 наукових праць з топографії та геодезії. Основні праці:

- Основные положения о государственной геодезической сети Китайской Народной Республики. — Пекин, 1955 (у співавторстві).
- Инструкция по крупномасштабной съемке масштабов 1:5 000, 1:2 000, 1:1 000 и 1:500. — Пекин, 1956 (у співавторстві).
- (рос.) Положение о порядке технического контроля и приемке аэротопогеодезических и маркшейдерских работ в экспедициях и геологических трестах Главгеологии Украинской ССР. — К., 1958 (у співавторстві).
- (рос.) Инструкция по производству топографогеодезических работ при геологических разведках. — К., 1960 (у співавторстві).

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та ін. — К., 2003;
- Персоналії // [Картографія та вища школа](#): Збірник наукових праць. К., 2007. Випуск 12.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К., 2008.

Леонтович Володимир Григорович

Народився	15 липня 1881 Гадяч , Полтавська область
Помер	† 1968 Київ , УРСР
Громадянство	 Російська імперія СРСР
Галузь наукових інтересів	геодезія
Заклад	Київський інженерно-будівельний інститут Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Київський політехнічний інститут
Вчене звання	професор
Леонтович Володимир Григорович (15 липня 1881 — † 29 квітня 1968) — український інженер-будівельник, геодезист , архітектор-реставратор , доктор технічних наук, професор Київського інженерно-будівельного інституту та Київського національного університету імені Тараса Шевченка .	

Біографія

Народився [15 липня 1881](#) року в місті [Гадяч](#), тепер [Полтавської області](#). У 1901—1906 роках навчався на інженерному відділенні [Київського політехнічного інституту](#). До [1909](#) року проводив експедиційні інженерні вишукування у

[Ізяславі](#), [Острозі](#) та [Житомирі](#). У 1909—1914 на посаді головного архітектора Житомира займався відбудовою [пам'ятників архітектури](#). У 1912—1917 роках як експерт проводив геодезичне обстеження та обмірювання інженерних споруд за дорученням [Археологічної комісії](#). З 1910 року розпочав педагогічну та наукову діяльність у Київському політехнічному інституті. На початку [1930-х](#) працював у [Київському інституті цивільних інженерів](#) (нині КНУБА) на посадах доцента, доктора технічних наук, з 1940 року професора, у 1940—1941 роках завідувача кафедри [інженерної геодезії](#). У 1935—1941 роках викладав геодезію у гірничому та художньому інститутах, залізничному технікумі, гідротехнічному училищі, Індустріальному інституті. У 1941—1942 роках перебував на посаді голови правління [Будинку вчених](#), працював у 1943 році інженером Бюро вишукувань Міської управи, у 1943—1944 роках очолював геодезичний відділ Управління головного архітектора міста Києва. Водночас склав плани парків на схилах [Дніпра](#) — [Аскольдової могили](#) та [Пушкінського](#). Працював у Київському університеті у 1944—1946 роках завідувачем кафедри геодезії та картографії. З 1946 року повернувся до Київського інженерно-будівельного інституту. Спорудив за проектом архітектора В. М. Максимова храм-пам'ятник на козацьких могилах під [Берестечком](#).

Помер [1968](#) року, похований у Києві на [Байковому кладовищі](#).

Наукові праці

Автор 8 посібників для студентів географічних та інженерно-будівельних спеціальностей. Основні праці:

- Літня геодезична практика: Посібник. — К., 1929
- (рос.) Уход за геодезическими инструментами. — М., 1935, 1938, 1953.

- (рос.) Техническое нивелирование. — М., 1938.
- (рос.) Нивелирование при инженерных работах. — М., 1959.

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та ін. — К., 2003.
- *Палієнко Л. О.* Завідувач кафедри геодезії та картографії, професор В. Г. Леонтович: геодезичні розвідки на Волині та Київщині // Велика Волинь. Науковий збірник. — Житомир, 2005.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К., 2008.

Літнарівч Руслан Миколайович

Руслан Літнарівч

Народився

[14 жовтня 1947](#) (64)

 [с. Гриців, Шепетівський район, Хмельницької області, УРСР](#)

Місце проживання

 [м. Рівне, Україна](#)

Громадянство

 [СРСР](#) → [Україна](#)

Національність

[українець](#)

Галузь наукових інтересів

конструювання, побудова і дослідження складних природних і соціальних явищ

Заклад

[Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука](#)

Alma mater

[Національний університет «Львівська політехніка»](#)

Науковий ступінь

Захищені авторським правом дисертації доктора технічних наук, доктора педагогічних наук

Науковий керівник

Василь Дмитрович
Большаков

Відомі учні

Туркулець Михайло
Леонідович

Відомий у зв'язку з:

проектування і дослідження прецизійних (високоточних) геодезичних мереж

Батько

Літнарівч Микола Іванович

Мати

Літнарівч Тетяна
Миколаївна

Дружина

Мардієва Людмила Петрівна

Літнарівч Руслан Миколайович ([14 жовтня 1947](#), [с. Гриців, Шепетівський район, Хмельницької області](#)) — український геодезист, астроном, математик, фізик, педагог, кандидат технічних наук (1983), доцент (1991).

Біографія

Руслан Миколайович Літнарівч народився [14 жовтня 1947](#) року в селищі Гриців на [Хмельниччині](#).

[1965](#) року Руслан Миколайович закінчив середню школу із золотою медаллю, а [1970](#) року — геодезичний факультет [Львівського політехнічного інституту](#), а разом із тим пройшов підготовку на військовій кафедрі [Львівського політехнічного інституту](#), і йому було присвоєне військове звання молодшого лейтенанта запасу, а згодом лейтенанта і старшого лейтенанта.

[1983](#) року захистив кандидатську дисертацію «Розробка методу створення планового геодезичного обґрунтування парними ланками засічок». Дисертація була захищена в Московському інституті інженерів геодезії аерофотознімання і картографії, а [1991](#) р. йому було присвоєне вчене звання доцента.

1985 — 2000 року він працював доцентом в [Українській державній академії водного господарства](#) в м. [Рівному](#), а 2000 — 2005 року — в [Чернігівському державному інституті економіки і управління](#).

[2005](#) року захищена авторським правом докторська дисертація «Геодезичні мережі несучільних спостережень» <http://enpuir.npu.edu.ua:8080/123456789/529>.

З [2006](#) року працює в [Міжнародному економіко-гуманітарному університеті імені академіка Степана Дем'янчука](#).

[2010](#) року захищена авторським правом дисертація доктора педагогічних наук «Теоретико-методологічні аспекти і базові принципи функціонування наукової школи в рамках професійної освіти» <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/2733>.

Брав участь в семи експедиціях в гірські райони Карпат, де створив опорні геодезичні мережі несучільних спостережень

триангуляції і трилатерації та парних ланок засічок, розроблені в його докторській дисертації (2005), для виявлення зсувів і деформацій ниток нафтопроводу Дружба, зокрема на Уклінському і інших гірських перевалах.

Впровадив у військах метод несучільних спостережень триангуляції, що дало можливість у два рази скоротити час спостережень пунктів ОГСС і ОРСС, а також передавати координати через недоступні і заражені зони шляхом побудови парних ланок засічок Літнарівча комбінуванням прямих геодезичних засічок і засічок Ганзена.

Розроблений ним метод парних ланок засічок дав можливість фіксувати координати на шпильях церков і соборів, на конструктивних елементах споруд, на опорах ліній електропередачі, що забезпечує довготривале і надійне закріплення координат на довгі роки з однієї сторони і доброї видимості даних пунктів - з другої сторони. Крім того, значно скорочуються затрати на побудову геодезичних центрів і знаків.

Створив наукову школу по проектуванню і побудові прецизійних геодезичних мереж обласних центрів для забезпечення облікової одиниці площі в 1 кв. метр при видачі актів на землекористування на факультеті Землевпорядкування Чернігівського державного інституту економіки і управління, де вперше була запроєктована і досліджена прецизійна мережа несучільних спостережень триангуляції міста Чернігова. Аналогів побудови таких мереж ні на Україні ні в країнах бывшего Союзу немає.

Створив наукову математичну школу у Рівненському філіалі університету розвитку людини Україна, де молодими вченими було написано і опубліковано біля 100 монографій по дослідженню точності впливу ситуативної тривожності на характеристики пам'яті та побудови економіко-математичних моделей методом статистичних випробувань Монте-Карло.

Створив наукову фізико-математичну школу в Міжнародному економіко-гуманітарному університеті імені академіка Степана Дем'янчука, де молодими вченими було написано і опубліковано біля 300 монографій по дослідженню точності побудови математичної моделі магнітного моменту планети Земля на будь-яких широтах розташування станцій спостереження.

Під його керівництвом було захищено біля 30 магістерських дисертацій на здобуття академічного ступеня магістра з інформатики з опублікуванням авторефератів і монографій.

Творчий доробок

Руслан Літнарівич є автором більше 270 наукових робіт.

- Боровий В.О., Літнарівич Р.М., Мардієва Л.П. До питання створення і дослідження геодезичної мережі методом несучільних спостережень чотирикутників без діагоналей. Інженерна геодезія. Вип. 44, Київ, КНУБА, 2000, - с.116-120.
- Боровий В.О., Літнарівич Р.М., Мардієва Л.П. Особливості зрівноваження лінійно-кутової мережі з недостатньою кількістю вимірів. Інженерна геодезія. Вип. 45. Київ, КНУБА, 2001, - с.17-26.
- Літнарівич Р.М. Дослідження точності визначення площ за результатами геодезичних вимірів. Інженерна геодезія. Вип. 44, Київ, КНУБА, 2000, -с. 170-176.
- Літнарівич Р.М. Теоретичне обґрунтування точності геодезичних робіт при інвентаризації земель. Інженерна геодезія. Випуск 43. Київ, КНУБА, 2000, -с.102-109.

- Літнарівич Р.М. Теорія ряду парних ланок засічок, який прокладається між пунктами, визначеними по системі GPS. Інженерна геодезія. Випуск 45. Київ, КНУБА, 2001, -с.141-148.
- Літнарівич Р., Кравцов М., Яроцький П. Попередній розрахунок точності в мережах несучільних спостережень триангуляції. Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва. Збірник наукових праць Західного Геодезичного Товариства. Львів, Ліга-Прес, 2002, - с.161-163.
- Літнарівич Р.М., Кравцов М.І., Яроцький П.П. Порівняльний аналіз точності елементів суцільних і несучільних спостережень триангуляції. Інженерна геодезія. Випуск 47. Київ, КНУБА, 2002, -с. 83-89.
- Мовенко В.І., Літнарівич Р.М. Моніторинг стану водосховищ з використанням ГІС-технологій. Інженерна геодезія. Випуск 47. Київ, КНУБА, 2002, -с.104-108.
- Літнарівич Р.М., Кравцов М.І. Дослідження точності визначення площ аналітичним способом. УІІ Міжнародний науково-технічний симпозиум .Геоінформаційний моніторинг навколишнього середовища – GPS і GIS – технології (7-14 вересня 2002 р.). Алушта (Крим). Львівське астрономо-геодезичне товариство, - с.123-128.
- Літнарівич Р.М. Проектування і дослідження трилатерації обласного міста методом статистичних випробувань Монте Карло. Інженерна геодезія. Випуск 48. Київ, КНУБА, 2002, -с.144-147.
- Літнарівич Р.М., Кравцов М.І. Перша енциклопедична геодезична праця в Україні. Геодезія, картографія і аерофотознімання. Міжвідомчий науково-технічний збірник. Випуск 62. Львів, «Львівська політехніка», 2002, -с.131-132.
- Літнарівич Р.М., Кравцов М.І. Проектування і попередня оцінка точності геодезичної основи несучільних спостережень триангуляції обласного центру. Сучасні

досягнення геодезичної науки та виробництва. Збірник наукових праць Західного Геодезичного Товариства. Львів, Ліга-Прес, 2003,-с.142-145.

- Літнарівич Р.М., Кравцов М.І. До питання оцінки точності визначення координат пункту із GPS- спостережень. Інженерна геодезія. Випуск 50.Київ, КНУБА, 2004,-с.125-134.
- Літнарівич Р.М., Кравцов М.Г. Перехід від геодезичних координат загальноземного еліпсоїда до плоских конформних Гаусса-Крюгера. Міжнародна науково-практична конференція. Новітні досягнення геодезії, геоінформатики та землевпорядкування. – Європейський досвід. ЧДІЕіУ, Чернігів, 2005,-с.44-49.
- Літнарівич Р.М., Шевель В.І. Гідравлічний розрахунок водоводів з перемичками за повною формулою гідравлічних втрат. Міжнародна науково-практична конференція. Новітні досягнення геодезії, геоінформатики та землевпорядкування. – Європейський досвід. ЧДІЕіУ, Чернігів, 2005,-с.136-140.
- Літнарівич Р.М. Геодезичні мережі несучільних спостережень. Дисертація на здобуття вченого ступеня доктора технічних наук . ЧДІЕіУ, Чернігів, 2005. - 423 с.
- Літнарівич Р.М. Планові державні геодезичні мережі. Конспект лекцій. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2002,-71 с.
- [Літнарівич Р.М. Дослідження точності геодезичних робіт для забезпечення облікової одиниці площі при інвентаризації земель. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина I. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 32 с.](#)
- [Літнарівич Р.М. Проект і дослідження триангуляції обласного центру для забезпечення облікової одиниці площі. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина II. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 27 с.](#)
- [Літнарівич Р.М. Проект і дослідження геодезичної основи обласного центру методом несучільних спостережень](#)

[триангуляції. . Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина III. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 15 с.](#)

- [Літнарівич Р.М. Проект і дослідження трилатерації обласного центру методом статистичних випробувань Монте Карло. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина IV. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 16 с.](#)
- [Літнарівич Р.М. Проект і дослідження геодезичної основи обласного центру лінійно-кутовим методом несучільних спостережень статистичними випробуваннями Монте Карло. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина V. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 32 с.](#)
- [Літнарівич Р.М. Проект і дослідження геодезичної основи обласного центру методом парних ланок засічок. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина VI. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 32 с.](#)
- [Літнарівич Р.М. Розробка технології створення планової геодезичної мережі методом парних ланок засічок. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина VII. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 34 с.](#)
- [Літнарівич Р.М. Створення планової геодезичної мережі методом парних ланок засічок. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина VIII. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 79 с.](#)
- [Літнарівич Р.М. Розробка технології створення планової геодезичної мережі методом несучільних спостережень триангуляції. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина IX. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 45 с.](#)
- [Літнарівич Р.М. Розробка технології створення планової геодезичної мережі методом несучільних спостережень триангуляції. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина X. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 39 с.](#)

- [Літнарів Р.М. Розробка технології створення планової геодезичної мережі методом несучільних спостережень триангуляції. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина XI. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 43 с.](#)
- [Літнарів Р.М. Розробка технології створення планової геодезичної мережі лінійно-кутовим методом несучільних спостережень. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина XII. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2002,- 65 с.](#)
- [Літнарів Р.М. Розробка технології створення планової геодезичної основи лінійно-кутовим методом несучільних спостережень. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина XIII. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 39 с.](#)
- [Літнарів Р.М. Попередня оцінка точності елементів геодезичних мереж несучільних спостережень. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина XIV. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 27 с.](#)
- [Літнарів Р.М. Розробка технології створення геодезичної опори методом несучільних спостережень чотирикутників без діагоналей. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». Частина XV. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2001,- 28 с.](#)
- Літнарів Р.М., Ратніков Р.В. Проект і дослідження прецизійної триангуляції і трилатерації міста Чернігова для забезпечення облікової одиниці площі. Навчальний посібник з курсу «Основні геодезичні роботи». — Чернігів, ЧДІЕіУ, 2002,- 35 с.
- Літнарів Р.М. Польовий компаратор ЧДІЕіУ, Чернігів, 2002,-17 с.
- [Р.М. Геодезична астрономія. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Землепорядкування та кадастр». ЧДІЕіУ, Чернігів, 2000,-75с.](#)

- [Літнарів Р.М. Основи космічної геодезії Лабораторний практикум. ЧДІЕіУ, Чернігів, 2002. - 90 с.](#)
- Літнарів Р.М. Основи вищої геодезії. Навчальний посібник. ЧДІЕіУ, Чернігів, 2002,-147 с.
- Літнарів Р.М. Основи вищої геодезії. Лабораторний практикум. ЧДІЕіУ, Чернігів, 2002,-90 с.
- Літнарів Р.М., Парамонов А.В. Вища геодезія. Лабораторний практикум. Розрахунок лабораторних робіт на Visual Basic під програму Microsoft Exsel. ЧДІЕіУ, Чернігів, 2003,-27 с.
- Боровий В.О., Літнарів Р.М. Геодезичні прилади. Конспект лекцій. ЧДІЕіУ, Чернігів, 2005, -223 с.
- [Літнарів Р.М., Мардієва Л.П., Ярош Ю.В. та інші. Будова і робота світловіддалеміра СТ 5. Навчальний практикум по курсу «Електронні геодезичні прилади». ЧДІЕіУ, Чернігів., 2000,-38 с.](#)
- Кравцов М.І., Літнарів Р.М. Проект виконання геодезичних робіт при будівництві промислового об'єкту. Методичні вказівки до виконання курсового проекту для студентів спеціальності «Землепорядкування та кадастр». ЧДІЕіУ, Чернігів, 2001,-33 с.
- Кравцов М.І., Літнарів Р.М. Розв'язування інженерних задач на місцевості геодезичними методами. Методичні вказівки. ЧДІЕіУ, Чернігів, 2002,-25 с.
- [Літнарів Р.М. Геодезичні прилади. Конспект лекцій для студентів- заочників післядипломної освіти за спеціальністю «Землепорядкування та кадастр». Частина 1. ЧДІЕіУ, Чернігів, - 28 с.](#)
- [Літнарів Р.М. Геодезичні прилади. Частина 2. Конспект лекцій для студентів- заочників спеціальностей «Землепорядкування та кадастр» і «Геоінформаційні системи і технології». ЧДІЕ іУ, Чернігів, 2005,-105 с.](#)

- Літнарівич Р.М. Основи математики. Функції і графіки. Навч. посібн. Ч.1. МEGУ, Рівне, 2006. – 15 с.
- Літнарівич Р.М. Основи математики. Дослідження впливу ситуативної тривожності на характеристики пам'яті. Навчальний посібник для студентів педагогічного факультету. Частина 2. МEGУ, Рівне, 2006, -27с.
- Літнарівич Р.М. Основи математики. Дослідження результатів психологічного експерименту логарифмічною функцією. Навчальний посібник. Частина 3. МEGУ, Рівне, 2006, -19с.
- Літнарівич Р.М. Основи математики. Дослідження результатів психолого-педагогічного експерименту експоненціальною функцією. Навч. посібн. Частина 4. МEGУ, Рівне, 2006, -17с.
- Літнарівич Р.М. Основи математики. Дослідження результатів психолого-педагогічного експерименту степеневою функцією. Навч. посібн. Частина 5. МEGУ, Рівне, 2006, -17с.
- Літнарівич Р.М. Основи математики. Дослідження результатів психолого- педагогічного експерименту гіперболічною функцією. Навч. посібн. Частина 6. МEGУ, Рівне, 2006, 18с.
- Літнарівич Р.М. Основи математики. Дослідження результатів психолого-педагогічного експерименту поліноміальною функцією. Навч. посібн. Частина 7. МEGУ, Рівне, 2006, -20с.
- Літнарівич Р.М. Основи математики. Дослідження результатів психологічного експерименту дробово-лінійною функцією. Навч. посібн. Частина 8. МEGУ, Рівне, 2006, -23с.
- Літнарівич Р.М. Основи математики. Дослідження результатів психологічного експерименту інвертованою залежністю гіперболічного типу. Навч. посібн. Частина 9. МEGУ, Рівне, 2006, -21с.

- Літнарівич Р.М. Дослідження точності апроксимації результатів психолого – педагогічного експерименту методом статистичних випробувань Монте Карло. Частина 1. Побудова істинної моделі. МEGУ, Рівне, 2006, -46 с.
- Літнарівич Р. М. Лінійна алгебра. Елементи теорії визначників. Курс лекцій. МEGУ, Рівне, 2006, – 72с.
- Літнарівич Р. М. Алгебра матриць. Курс лекцій. МEGУ, Рівне, 2007, -112 с.
- Літнарівич Р.М. Спосіб найменших квадратів і його використання для обробки мате-ріалів психологічних і педагогічних експериментів. Ч1 Курс лекцій. МEGУ, Рівне, 2006, -75 с
- Літнарівич Р.М. Застосування способу найменших квадратів до обробки матеріалів психологічних і педагогічних експериментів. Ч2. Курс лекцій. МEGУ, Рівне, 2007, -110 с.
- Літнарівич Р.М. Математика. Довідник з виконання модульної контрольної роботи за другий семестр . МEGУ, Рівне, 2009, -33с.
- Літнарівич Р.М. Математика. Робоча навчальна програма. Для спеціальностей ППП, ППБ, П П ІН, П П І. Денна форма навчання. МEGУ, Рівне, 2008, - 22с.
- Літнарівич Р.М. Математика. Робоча навчальна програма. Для спеціальностей ППП, ППБ, П П ІН, П П І. Заочна форма навчання. МEGУ, Рівне, 2008, - 22с.
- Літнарівич Р.М. Теоретична механіка. Частина 1. Статика. Навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання факультету кібернетики спеціальності Прикладна математика. МEGУ, Рівне, 2006, -117 с.
- Літнарівич Р.М. Дослідження точності апроксимації залежності магнітного моменту Землі від широти методом статистичних випробувань Монте Карло. Частина 1. МEGУ, Рівне, 2006, -44 с.

- Літнарівч Р.М. Встановлення зв'язку між географічною і геомагнітною системами координат. Частина 2. МЕГУ, Рівне, 2006, -47с.
- Літнарівч Р.М. Фізика з основами геофізики. Курс лекцій. Рівне, 2007, -78 с.
- Літнарівч Р.М. Фізика з основами геофізики. Лабораторний практикум. Частина 1. МЕГУ, Рівне, 2007,- 44 с.
- Літнарівч Р.М. Фізика з основами геофізики. Лабораторний практикум. Частина 2. МЕГУ, Рівне, 2008,- 48 с.
- Літнарівч Р.М. Фізика з основами геофізики. Робоча навчальна програма для спеціальності «Географія і біологія». Денна форма навчання. МЕГУ, Рівне, 2008,-16 с.
- Літнарівч Р.М. Фізика з основами геофізики. Робоча навчальна програма для спеціальності «Географія і біологія». Заочна форма навчання. МЕГУ, Рівне, 2008,-16 с.
- Літнарівч Р.М. Основи математичної статистики у психології. Проведення вимірів, вимірювальні шкали, порядкові виміри, інтервальні виміри, вимірювання відношень. Навчальний посібник для студентів педагогічного факультету. Частина 1. МЕГУ, Рівне, 2006,- 16 с.
- Літнарівч Р.М. Основи математичної статистики у психології. Частина 2. Конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання педагогічного факультету. МЕГУ, Рівне, 2006,- 24 с.
- Літнарівч Р.М. Основи математичної статистики у психології. Частина 3. Навчальний посібник. МЕГУ, Рівне, 2006,- 49 с.
- Літнарівч Р.М. Основи математичної статистики у психології. Моменти статистичного розподілу. Асиметрія і ексцес. Лабораторний практикум. МЕГУ, Рівне, 2006,- 24 с.
- Літнарівч Р.М. Практика по LOTUS ORGANIZER, МЕГУ, Рівне, 2007,- 69 с.

- Літнарівч Р.М., Ясінський А.М., Пилип'юк Н.М., Суховецький І.О. Практика по базам даних. МЕГУ, Рівне, 2007,- 104 с.
- Літнарівч Р.М. Практика по Excel. МЕГУ, Рівне, 2007, -116с.
- Літнарівч Р.М. Якість навчального процесу. Вісник МЕГУ. Збірник наукових праць. Серія Системні науки та кібернетика. Випуск 1. МЕГУ, Рівне, 2009, с.34-40.
- Літнарівч Р.М. Побудова і дослідження економіко-математичної моделі поліномом m -го порядку. Вісник МЕГУ. Збірник наукових праць. Серія Системні науки та кібернетика. Випуск 1. МЕГУ, Рівне, 2009, с.41-51.
- Літнарівч Р.М. Побудова і дослідження математичної моделі залежності між ростом і вагою дітей методом статистичних випробувань Монте Карло. Істинна модель. Апроксимація поліномом першого степеня. МЕГУ, Рівне, 2009,- 32 с.
- Літнарівч Р.М., Грицик О.Б. Побудова і дослідження математичної моделі для встановлення рівня токсичності препаратів. Апроксимація поліномом першого степеня. МЕГУ, Рівне, 2009,- 58 с.
- Літнарівч Р.М., Літнарівч І.М. Побудова і дослідження математичної моделі успішного функціонування держави. МЕГУ, Рівне, 2009,- 19 с.
- Літнарівч Р.М., Харченко О.Б. Комп'ютерні інформаційні технології та технічні засоби навчання. Лабораторний практикум. МЕГУ, Рівне, 2009,- 229 с.
- [Літнарівч Р.М. Теоретико-методологічні аспекти і базові принципи функціонування наукової школи в рамках професійної освіти. Дисертація доктора педагогічних наук. МЕГУ, Рівне, 2009.](#)

Посилання

- [Бібліографія робіт Р. Літнаровича](#)
*[<http://essuir.sumdu.edu.ua/browse?type=author&value=Літнарович,+Руслан+Миколайович>]
- [Бібліографія робіт Р.Літнаровича](#)
*[<http://ena.lp.edu.ua/browse?type=author&value=Літнарович,+Руслан+Миколайович>]
- [Бібліографія робіт Р.Літнаровича](#)
*[<http://elartu.tntu.edu.ua/brovse?type=author&value=Litnarovych,+Ruslan+Mykolaiovych>]
- [Бібліографія робіт Р.Літнаровича](#)
*[<http://elartu.tntu.edu.ua/browse?type=author&value=Litnarovych,+Ruslan+Mykolaiovych>]

Джерела

- [Українські геодезисти Літнарович Руслан Миколайович. Книга 1](#)
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/13408>
- [Астрономи. Літнарович Руслан Миколайович. Книга 2](#)
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/13409>

Михайловський Петро Іванович

Народився	2 липня 1897 Овсюки , ² Полтавська область
Помер	1963 Київ , — † УРСР
Громадянство	 Російська імперія СРСР
Галузь наукових інтересів	інженерна геодезія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Харківський інститут землеустрою
Вчене звання	доцент
Михайловський Петро Іванович (2 2 липня 1897 року — 1963 року) — український інженер-геодезист, кандидат технічних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка .	

Біографія

Народився [2 липня 1897](#) року в селі [Овсюки](#), тепер [Гребінківського району](#) [Полтавської області](#). Закінчив у [1923](#) році педагогічні курси в місті [Лубни](#), у [1926](#) році геодезичний факультет [Харківського інституту землеустрою](#). З [1926](#) року працював науковим співробітником [Полтавської центральної гравіметричної обсерваторії](#), асистент кафедри планування та геодезії в — [Київському інженерно-](#)

[будівельному інституті](#), а також викладав за сумісництвом у авіаційному та сільськогосподарському інститутах і картографічному училищі. У 1941—1944 роках перебував на топографо-геодезичній службі в [Радянській армії](#). У 1944—1949 роках старший інженер, начальник виробничого відділу Київського тресту «Геотопозйомка». У Київському університеті працював в 1949—1958 роках старшим викладачем, доцентом, у 1953—1954 роках завідувач кафедри геодезії та картографії. Кандидат технічних наук з [1953](#) року. Брав участь у створенні [атласів Бориспільського району](#) (перший варіант у масштабі 1:100 000) та [Київської області](#).

Наукові праці

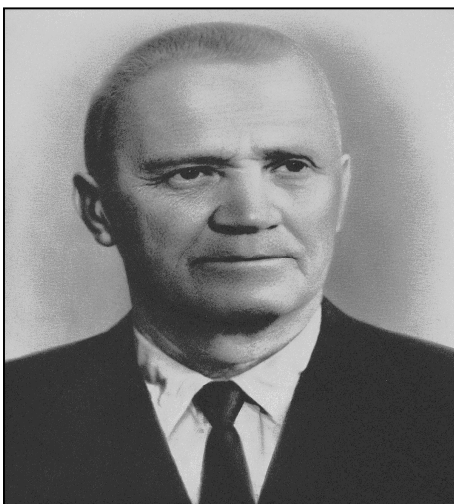
Сфера наукових інтересів: дослідження у галузі [гравіметричної топографічної зйомки](#), розробляв офіційні технічні документи, які регламентували проведення ряду топографічних і геодезичних робіт. Автор 23 наукових праць. Основні праці:

- (рос.) Гравиметрическая съёмка территории Украины. // Известия Полтавской Центральной Гравиметрической обсерватории, 1935 (у співавторстві).
- (рос.) Наставление к комбинированному определению высот наклонным и горизонтальным лучем кипрегеля в мензальной съёмке. 1947.
- (рос.) Наставление по съёмкам и составлению проектов. 1950.
- (рос.) Руководство по преобразованию координат при составлении планов на земли укрупнённых колхозов. 1950.

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., [Гуцал В. О.](#) та ін. — К., 2003.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К.: ВГЛ «Обрії», 2008.

Моторний Андрій Данилович

Народився

[10 грудня 1891](#) (120)
с. [Сушки](#) [Золотоніського повіту](#) [Полтавської губернії](#),
[Російська імперія](#), нині с.
[Сушки](#) [Канівського району](#) [Черкаської області](#),
[Україна](#)

Помер

† [26 лютого 1964](#) (48)
м. [Львів](#), –[СРСР](#), нині
[Україна](#)

Громадянство

 [Російська імперія](#)
 [СРСР](#)

Національність

[українець](#)

Галузь наукових інтересів

[Геодезія](#)

Заклад

[Львівський політехнічний інститут](#), нині
[Національний університет «Львівська політехніка»](#)

Alma mater

Московський межовий інститут, нині
[Московський державний університет геодезії і картографії \(МІГАіК\)](#) ([Російська Федерація](#))

Вчене звання

[Професор](#) (1961)

Науковий ступінь

[Доктор технічних наук](#) (1960)

Нагороди

[Медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр.»](#) (1946),
[Медаль «За трудову доблесть»](#) (1961),
(фаховий) нагрудний знак
«Отличнику геодезии и картографии» (1939, 1942)

Андрій Данилович Моторний ([10 грудня 1891](#) — † [26 лютого 1964](#)) — український геодезист, один з засновників української геодезичної школи, шостий завідувач кафедри геодезії (1945—1964) і перший декан Геодезичного факультету (1945—1951) [Львівського політехнічного інституту](#),
[доктор технічних наук](#) (1960), [професор](#) (1961).

Біографія

Родовід

Народився в с. [Сушки](#), нині [Канівського району Черкаської області](#).

Його батько Данило Деомидович Моторний (*кол. [1854](#)-†кол. [1935](#)) був наймитом у [Сушках](#), служив в [Російській імператорській армії](#), а після переселення з родиною в [Золотоноші](#) в 90-х рр. 19 ст. — земським листоношею, а мати Тетяна Францівна Моторна (*кол. [1863](#)-†[1945](#)) була домогосподаркою. Батько походив із старовинного роду [ресстрових козаків](#) (до [Другої світової війни](#) в родині зберігалася відповідна старовинна грамота), а мати — з родини Гумелів, яка дала народу найвидатнішого українського і російського індолога [академіка АН СРСР О. П. Баранникова](#) (*[1890](#)-†[1952](#)), двоюрідного брата А. Д. Моторного.

В родині Моторних народилося семеро дітей — чотири брати і три сестри. Крім Андрія це були Марія (*[1882](#)-†[1971](#)), Микола (*?-†?), Олена (*?-†[1921](#)), Іван (*[1889](#)-†[1939](#)), Надія (*[1894](#)-†[1970](#)) і Дмитро (*?-†[1922](#)).

Освіта

Загальну освіту здобув в парафіяльній школі ([1900—1903](#)), в трьохкласному міському училищі ([1903—1906](#)), відомому також як приватна прогімназія Тутолміна, і в [восьмирічній чоловічій гімназії](#) ([1906—1913](#)) в [Золотоноші](#).

Після закінчення [гімназії](#) навчався в Його Імператорської Високості Великого князя Костянтина Межовому інституті у [Москві](#) (тепер Московський університет [геодезії](#) і [картографії](#) — [МІІГАіК](#)), який закінчив [26](#)

[березня](#) / [12 квітня 1921](#) р. Диплом межового інженера йому підписав і вручив його [учитель](#), видатний вчений-геодезист, [ректор](#) інституту [член-кореспондент Російської академії наук](#) (від [1925](#) р. [АН СРСР](#)) [Ф. М. Красовський](#) (*[1878](#)-†[1948](#)).

З [16 серпня 1916](#) р. до [листопада 1920](#) р. в навчанні була перерва, викликана [Першою світовою війною](#), революційними подіями, німецькою окупацією [України](#) і [громадянською війною в країні](#). Спочатку перебував в [Золотоноші](#), а з [8 грудня 1918](#) р. по [20 липня 1920](#) р. викладав [математику](#) в українській [гімназії](#) с. Мойсинці [Полтавської губернії](#) (тепер с. [Придніпровське Черкаської області](#)).

Діяльність у Західному Сибіру, Золотоноші і Чернігові

Після закінчення інституту А. Д. Моторний до [жовтня 1921](#) р. працює геодезистом у Ямальській полярній експедиції в [Західному Сибіру](#), а потім викладачем [математики](#), [геодезії](#), [меліорації](#) та [земельного законодавства](#) ([листопад 1921](#) р. — [1924](#) р.) і директором ([1922—1924](#) рр.) Золотоніського сільськогосподарського технікуму.

Там же в [Золотоноші 3 серпня 1923](#) р. одружився з Єлизаветою Євдокимівною Кучеренко (*[1903](#)-†[1987](#)), уродженкою с. [Богодухівка](#), нині [Чорнобаївського району Черкаської області](#)), яка була племінницею всесвітньовідомого українського спортсмена-борця [Івана Піддубного](#) (*[1871](#)-†[1949](#)). В родині народилися син Володимир ([1929](#) р. н.), нині знаний у світі вчений-славіст, [професор Львівського Національного університету ім. І. Я. Франка](#), та дочка Зоя (*[1931](#)-†[1942](#)).

Після того, як у [1924](#) р. технікум у [Золотоноші](#) був закритий, А. Д. Моторний був відряджений Наркоматом освіти — [УРСР](#) у

[Чернігів](#) і там з [25 грудня 1924](#) р. по [листопад 1925](#) р. керував індустріально-агрономічним технікумом. Після реорганізації останнього у Чернігівський землеустрійний технікум ім. Г. І. Петровського став його директором і викладачем геодезії.

Харківський період діяльності

В [листопаді 1927](#) р. переходить працювати старшим викладачем кафедри геодезії в Харківський геодезичний і землевпорядний інститут (ХГЗІ), де завідувачем був [професор](#) Михайло Володимирович Вяхірев (*[1869](#)-†[1954](#)). Майже одразу завідувач кафедри залучив його до роботи над кандидатською дисертацією. Одночасно А. Д. Моторний працював інженером-геодезистом на виробництві ([1927—1931](#)).

[12 червня 1930](#) р. почалася реорганізація вищої геодезичної освіти в [Україні](#). Згідно з Постановою [РНК УРСР](#) «Про реорганізацію ВИШ'ів та ВТИШ'ів і передачу їх у відання відповідних наркоматів» з ХГЗІ виділився Харківський геодезичний інститут (ХГІ), де А. Д. Моторний займав посади доцента кафедри геодезії і заступника директора по навчальній роботі. В той час він був також серед ініціаторів заснування Українського науково-дослідного інституту геодезії і картографії в [Харкові](#) (функціонував у [1931—1934](#) рр.).

З організацією окремого ХГІ були розроблені і здійснювались плани по виданню навчальних підручників, зокрема, передбачалося видати підручник курсу нижчої геодезії трьох авторів професорів М. М. Загрубського (частина I «Кутомірне здійснення»), А. Д. Моторного (частина II «Мензульне здійснення») та М. В. Вяхірева (частина III «Технічне нівелювання»). Однак, через великий обсяг підручника вирішено було кожен частину надрукувати окремою книжкою. У [1933](#) р. А. Д. Моторний видав перший в Україні підручник «Нижча геодезія. Частина друга. Мензульне здійснення»

українською мовою. Цей підручник і сьогодні не втратив свого значення, зокрема для розвитку української геодезичної термінології і як одна з перших ластівок української навчальної книги з геодезії для вищої школи. Саме відсутність термінології примусила вченого приступити до укладання російсько-українського геодезичного словника, підготовкою якого він займався довгі десятиліття і який вийшов у [1994](#) р. завдяки зусиллям групи ентузіастів під керівництвом доцента кафедри геодезії [Державного університету «Львівська політехніка»](#) Володимира Літинського.

В [1934](#) р. була проведена чергова реорганізація вищої геодезичної освіти. Згідно з Постановою [Ради Народних Комісарів](#) (РНК) [СРСР](#) від [11 січня 1934](#) р. та наказом Головного управління навчальними закладами Наркомату важкої промисловості № 26/26 від [27 січня 1934](#) р. ХГІ разом з Науково-дослідним інститутом геодезії і картографії увійшов на правах геодезичного факультету (ГФ) до Харківського інженерно-будівельного інституту (ХІБІ). А. Д. Моторного призначили деканом ГФ і доцентом кафедри геодезії. Згодом його активна організаторська, наукова і педагогічна діяльність у цьому інституті була відзначена керівництвом ГУГК при РНК [СРСР](#) нагрудним знаком «Отличнику геодезии и картографии» ([1939](#) р.). На наступний рік, [20 грудня 1940](#) р., він захистив кандидатську дисертацію на тему «Аналіз джерел накопичення помилок при складанні фотоплану і дослідження точності його планової геодезичної основи при контурно-комбінованому аерозніманні масштабу 1:50 000».

Друга світова війна

В [жовтні 1941](#) р. за декілька днів перед початком [німецької окупації Харкова](#) родина Моторних була евакуйована в [Казахстан](#), де спочатку мешкала у с. Пролетарка, а потім в містечку [Бурлін Західно-Казахстанської області](#). В [березні](#)

1942 р. А. Д. Моторного відкликали в м. [Уральськ](#) у Південне аерогеодезичне підприємство ГУГК при РНК [СРСР](#), де він працював інспектором ВТК шостого загону в [Західно-Казахстанській](#) і [Чкаловській](#) областях і своєю роботою вніс вагомий внесок у забезпечення діючої армії, зокрема, військ [Сталінградського фронту](#), картографічними матеріалами. У 1942 р. ГУГК при РНК [СРСР](#) вдруге нагородило А. Д. Моторного знаком «Отличнику геодезии и картографии», а у 1946 р. він був нагороджений медаллю [«За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-45 годов»](#).

Львівський період діяльності

Після звільнення України від німецьких окупантів знову виникла необхідність підготовки інженерних кадрів для народного господарства. У зв'язку з цим А. Д. Моторного відкликали з [Уральська](#) в [Харків](#) і доручили керувати ГФ і кафедрою геодезії [Харківського гірничо-індустріального інституту](#) (до 1944 р. — ХІБІ). Однак, вже 5 січня 1945 р. його відрядили до [Львова](#) у політехнічний інститут для створення ГФ, а 17 січня 1945 р. призначили завідувачем кафедри геодезії і деканом факультету водного і шляхового будівництва.

На шляху організації факультету були немалі труднощі. Навчальних посібників не було зовсім, геодезичних приладів вистачало тільки для показу, а викладачів було небагато, в основному з Геодезичного відділення колишньої Львівської політехніки. Необхідно було ці питання вирішити до початку 1945/46 навчального року. А. Д. Моторний з властивою йому енергією поринув в організаційні клопоти, які незабаром дали результати. Підприємства ГУГК при РНК [СРСР](#) виділили прилади, [МІІГАіК](#) та Ленінградське військово-топографічне училище прислали близько 200 підручників зі спеціальних дисциплін, з ХІБІ та [Новосибірського інституту інженерів геодезії, аерофотознімання і картографії](#) (НІІГАіК) приїхали

викладачі: [доценти](#) О. І. Кобилін, М. К. Мигаль, М. І. Груздьов, старші викладачі П. Т. Бугай, О. С. Лисичанський, О. О. Горін, О. С. Колосова-Єгорова, Є. С. Гаврилова та інші. Розпочали роботу кафедри астрономії і вищої геодезії (завідувач — [доцент](#) О. І. Кобилін), фотограмметрії (завідувач — [доцент](#) М. І. Груздьов) та картографії (завідувач — старший викладач О. С. Лисичанський). Були відкриті астрономо-геодезична і картографічна спеціальності, а в [серпні](#) проведено набір студентів на перший курс — 50 осіб, на другий та третій курси — по вісім осіб. Прибула з [НІІГАіК](#) також дипломниця Ганна Бабій. Так факультет був створений, а А. Д. Моторний Наказом Всесоюзного комітету у справах вищої школи при РНК [СРСР](#) № 1669/к від 28 жовтня 1946 р. був призначений деканом ГФ.

В 1947 р. почалася нова реорганізація факультету і вузу. Кафедра картографії була приєднана до кафедри астрономії і вищої геодезії, а кафедра фотограмметрії до кафедри геодезії. У 1950 р. картографо-геодезична спеціальність була замінена спеціальністю «наземно-польова геодезія». Ще через рік ГФ об'єднали з геологорозвідувальним факультетом. В цьому ж році А. Д. Моторному виповнилось 60 років і він залишив керівництво факультетом і зосередився на роботі на кафедрі.

При цьому незважаючи на величезну завантаженість адміністративними і педагогічними обов'язками продовжує займатися науковими дослідженнями, зокрема, джерел помилок при складанні планів [масштабу](#) 1:50 000 за результатами контурно-комбінованого методу знімання, деяких питань [фотограмметрії](#) і [математичної картографії](#), систем ланок в [полігонометрії](#), відомих тепер як «засічки Моторного», пропонує своє аналітичне рішення знаменитої задачі Снелліуса-Потенота, виступає на науково-технічних конференціях, продовжує збирати матеріали до російсько-українського геодезичного словника, а також пише історію вищої геодезичної освіти в [Україні](#) і науково-популярну книгу з

геодезії. Часто виступає на сторінках інститутської газети [«Радянський студент»](#) зі статтями, замітками, повідомленнями, присвяченими найрізноманітнішим проблемам життя факультету, історії геодезичної науки, методичним питанням, профорієнтації тощо

У [серпні-вересні 1954](#) р. організовує і керує науковою геодезичною експедицією в районі м. [Берегове Закарпатської області](#). Ця експедиція відіграла особливу роль у житті цілого факультету. З неї почались дослідження впливу [атмосферної рефракції](#) на геодезичні виміри і виросла славнозвісна львівська школа [рефракції](#).

Багато зусиль віддає А. Д. Моторний підготовці науково-педагогічних кадрів, керуючи роботами своїх учнів-аспірантів. Успішно захистили дисертації Д. І. Масліч ([1957](#) р.), А. Л. Островський ([1959](#) р.) і П. І. Конюхов ([1965](#) р.).

Власний науковий пошук вченого завершився [17 червня 1958](#) р. успішним захистом докторської дисертації на тему «Нові системи ланцюгів у полігонометрії». Рішенням [ВАК СРСР](#) А. Д. Моторному у [1960](#) р. присвоєно наукову ступінь [доктора технічних наук](#), а потім вчене звання [професора](#).

Багато часу віддавав А. Д. Моторний редагуванню наукових збірників, організації конференцій та громадській роботі. Він розумів, що якісного набору студентів на ГФ можна досягти лише шляхом проведення в регіоні пропаганди астрономічних і геодезичних знань і професійної орієнтації. Таку роботу на той час могло виконувати поряд з науково-просвітницьким [товариством «Знання»](#), також Всесоюзне астрономо-геодезичне товариство при АН [СРСР](#) (ВАГТ), тому доклав чимало зусиль до створення його львівського відділення (ЛьвіВАГТ). У [червні 1962](#) р. воно було засноване, а А. Д. Моторного було обрано головою Ради ЛьвіВАГТ. На цій громадській посаді він намагався відкрити у [Львові планетарій](#). Однак, ця його задумка не реалізована і досі.

Помер † [26 лютого 1964](#) р. Похований на [Личаківському кладовищі](#) у [Львові](#) (поле 54).

Учні

Серед його учнів видатні вчені, державні діячі, керівники геодезичного виробництва і народні артисти: [академік НАН України Я. С. Яцків](#), академік АН Молдови [М. Р. Андронатій](#), Заступник Голови Верховної Ради [СРСР Г. С. Таразевич](#), директор [Полтавської гравіметричної обсерваторії](#) В. Г. Булацен, професори А. Л. Островський, І. Ф. Монін, П. І. Баран, Х. В. Бурштинська, П. Д. Дзуліт, Б. М. Джуман, [Й. В. Джунь](#), О. Л. Дорожинський, В. С. Кислюк, Я. М. Костецька, [П. В. Павлів](#), І. С. Тревого та М. І. Кравцов, доценти Д. І. Масліч, Л. С. Хижак, А. Є. Філіпов, Р. С. Сидорик, М. І. Русин, В. О. Коваленко, Д. Н. Кавунець, І. Н. Кметко, І. М. Гудз, В. П. Новосельська, М. А. Куцериб, М. К. Дрок, В. В. Киричук, Р. М. Тартачинський, Б. Т. Тлустяк, А. Ю. Федоріщев та інші, а також керівники геодезичного виробництва О. М. Колесник, П. М. Шевчук, М. В. Марчак, М. В. Смутюк, К. П. Балицький, С. І. Гузовський, художній керівник [Львівської Державної Академічної чоловічої хорової капели «Дударик» народний артист України М. Л. Кацал](#) та інші. Всі названі і не названі його учні творять сьогодні українську і, зокрема, львівську геодезичну школу.

В пам'яті нащадків

Незабаром після смерті А. Д. Моторного його учень, художник і старший викладач кафедри геодезії В. В. Тиханич (*[1911](#)-†[1973](#)) написав його олійний портрет ([1964](#) р.). До 100-річчя з дня народження вченого на ГФ відбулися [10 грудня 1991](#) р.

«Геодезичні читання». Організоване у березні [1991](#) р. Українське товариство геодезії, аерокосмічного знімання і картографії (нині Українське товариство геодезії і картографії) встановило стипендію ім. А. Д. Моторного для кращих студентів ГФ ЛПІ. Першим стипендіатом стала студентка Світлана Рошупкіна. На жаль, пізніше виплата стипендії через економічну кризу була призупинена.

Вже в незалежній [Україні](#) професор А. Д. Моторний був [20 січня 1995](#) р. посмертно нагороджений Почесною грамотою [Державного університету «Львівська політехніка»](#) за визначні успіхи в науковій і педагогічній діяльності та видатні заслуги перед Львівською політехнікою і з нагоди проголошення незалежності [Української Народної Республіки](#) та соборності [України](#). Почесну грамоту передав його сину [професору](#) В. А. Моторному [ректор професор](#) [Юрій Рудавський](#) (*[1947](#)-†[2007](#)).

Вибрані праці

- Моторний А.Д. Аналіз джерел помилок при складанні фотоплану масштабу 1:50 000 // Наукові записки Львівського політехнічного інституту. — 1947. — Вип. 1. — С. 120—132.
- Моторный А.Д. Задача Потенота (аналитическое решение) // Научные записки ЛПИ, серия геодезическая № 1. — 1949. — Вып. XV. — С. 165—171.
- Моторний А.Д. Нижча геодезія. — Частина друга. Мензурльне знімання. — Харків — Київ: Техтеорвидав, 1933. — 103 с.
- Моторный А.Д. Новые системы звеньев полигонометрии и анализ допусков в точностях при построении звена IV класса. — Львов: Изд-во Львов. гос. университета, 1955. — 38 с.

- Моторный А.Д. Построение проекции с сохранением длин по меридианам и параллелям // Научные записки ЛПИ, серия геодезическая № 1. — 1949. — Вып. XV. — С. 149—155.
- Російсько-український геодезичний словник / А. Д. Моторний, Т. І. Панько, В. О. Літинський, В. А. Моторний; За ред. В. О. Літинського. — Вінниця : ГУГКК, 1994. — 407 с. — ISBN 5-7773-0089-8.

Література

- ДРБАЛ О. Моторний Андрій Данилович. — В кн.: БУЦКО М. І. Відомі вчені Державного університету «Львівська політехніка» 1844—1994 : Біограф. довідник. — Львів, 1994. — С. 107—109. — Літ. 1. — ISBN 5-7707-5706-X.
- ДРБАЛ А., РАДЄЙ К. Професор А. Д. Моторний (1891—1964) — один з засновників української геодезичної школи // Геодезія, картографія та аерофотознімання (Львів). — ISSN 0130-1039. — 2011. — Вип. 74. — С. 150—160 : 3 іл. — Літ. 42.
- МОТОРНИЙ АНДРІЙ ДАНИЛОВИЧ. — В кн.: Геодезичний енциклопедичний словник / За ред. В. Літинського. — Львів, 2001. — С. 349. — ISBN 966-7343-23-5.
- МОТОРНИЙ АНДРІЙ ДАНИЛОВИЧ. — В кн.: Львівщина та львівяни. Енциклопедично-біографічний довідник / За ред. С. Давимуки. — Львів : Афіша, 2004. — С. 234 : 1 іл. (укр.), 267—268 (англ.)
- КАФЕДРА ГЕОДЕЗІЇ 140 РОКІВ : Історико-бібліографічний нарис / О. І. Мороз, В. Л. Тарнавський, З. Р. Тартачинська, О. Й. Дрбал; За редакцією О. І. Мороза. — Львів: Львівська політехніка, 2011. — С. 22, 25, 40, 42, 54, 55, 66, 74, 82, 118—126, 128, 129, 131, 148, 151. — ISBN 978-617-607-083-2.

- [ТРИПУТІНА Н. П., ШИПУЛІН В. Д., БІЛОСТОЦЬКИЙ М. О. З історії геодезичної освіти в Україні : Харківські сторінки // Університети. Наука и просвещение \(Харків\). — 2007. — № 3. — С. 66-75.](#)

Посилання

- [Завідувачі кафедри геодезії Львівської політехніки](#)
- [ДРБАЛ А., РАДСІЙ К. Професор А.Д. Моторний \(1891-1964\) – один з засновників української геодезичної школи // Геодезія, картографія та аерофотознімання \(Львів\). – ISSN 0130-1039. - 2011. – Вип. 74. – С. 150-160 : 3 іл. – Літ. 42.](#)
- [ТРИПУТІНА Н.П., ШИПУЛІН В.Д., БІЛОСТОЦЬКИЙ М.О. З історії геодезичної освіти в Україні : Харківські сторінки // Університети. Наука и просвещение \(Харків\). – 2007. - № 3. – С. 66-75](#)

Нечипоренко Петро Кирилович

Народився	1892 Агаймани , Херсонська область
Помер	3 вересня 1937 Київ , † УРСР
Громадянство	 Російська імперія СРСР
Національність	українець
Галузь наукових інтересів	геофізика , геодезія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Дніпропетровський гірничий інститут
Нечипоренко Петро Кирилович (1892 — † 1937) — український геофізик , геодезист , доктор геологічних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка .	

Біографія

Народився [1892](#) року в селі [Агаймани Мелітопольського повіту Таврійської губернії](#). Закінчив [1921](#) року [Дніпропетровський гірничий інститут](#) і працював там же на кафедрі геодезії до 1933 року. У 1930 році очолив відділ розвідувальної геофізики в Українському геологорозвідувальному управлінні. Очолив у 1933 році кафедру геодезії на геолого-географічному факультеті Київського університету. Одночасно призначений директором [Полтавської](#)

[гравіметричної обсерваторії](#) та заснованої в 1934 році в Українському науково-дослідному геологічному інституті (нині [Інститут геологічних наук НАН України](#)) [Київської геофізичної обсерваторії](#). Обіймав посаду заступника директора Астрономічної обсерваторії. Доктор геологічних наук з 1936 року. Був науковим консультантом [Інституту географії і картографії](#) при Київському університеті. Викладацьку діяльність поєднував з розробкою питань гірничої та [маркшейдерської](#) справи, геометричного [нівелювання](#), геофізичних досліджень, побудови та удосконалення приладів нівелювання. Брав участь у [геологічній зйомці](#) території України. Започаткував систематичні дослідження з питань фізики Землі в Полтавській гравіметричній обсерваторії, заснованій у 1926 році. Завідував кафедрою до трагічної загибелі 1937 році внаслідок [сталінських репресій](#).

Репресії

Був заарештований 10 травня 1937 року в зв'язку з діяльністю українського осередку [Академічного центру](#) ([Пулковська справа](#)). Виїздною комісією ВК ВС СРСР звинувачений у злочинах передбачених статтями 54, п. 6, ч. 1, 54, п. 7, 54, п. 8 і 54, п. 11 [Кримінального кодексу УРСР](#). Вирок комісії — розстріл, виконаний [3 вересня](#) 1937 року. Передачі до [Лук'янівської в'язниці](#) приймали до кінця року. Реабілітований 15 лютого 1958 року.

Дружина Єфросинья Корніївна, співробітниця бібліотеки АН УРСР була заарештована 2 жовтня 1937 й засуджена за статтею 58-12 КК УРСР на 8 років. Строк відбувала в Томасінлазі. З 1946 року жила в [Дніпропетровську](#), з 1952 року в [Канську](#). 17 січня 1958 року реабілітована, померла в 1974 році.

Наукові праці

Винахідник [нівеліра](#)-автомата. Автор першої гравітаційної карти України, що дозволила виявити [соляно-купольні](#) структури й побудувати схему рельєфу поверхні кристалічного фундаменту [Дніпровсько-Донецької](#) та [Причорноморської западин](#). Основні праці:

- Механічне нівелювання. — Дніпропетровськ, 1924.

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., [Гуцал В. О.](#) та ін. — К., 2003.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К.: ВГЛ «Обрії», 2008.

Орлов Олександр Якович

Народився	6 квітня 1880 Смоленськ
Помер	† 28 січня 1954
Громадянство	 Росія СРСР
Національність	росіянин
Галузь наукових інтересів	астрономія , геодезія , геофізика
Заклад	Новоросійський університет , Полтавська гравіметрична обсерваторія , Головна астрономічна обсерваторія АН

Alma mater	УРСР Петербурзький університет
Вчене звання	професор
Науковий ступінь	доктор наук , академік АН УРСР
Науковий керівник	Глазенап Сергій Павлович
Відомі учні	З. М. Аксентьева , В. О. Альбицький , В. С. Жардецький , М. М. Стойко , М. В. Циммерман
Нагороди	Заслужений діяч науки УРСР
Олексáндр Якович Орлóв (6 квітня 1880 , Смоленськ — † 28 січня 1954) — український радянський астроном , член-кореспондент АН СРСР (1927), академік АН УРСР (1939).	

Біографія

Народився 23 березня ([6 квітня](#)) 1880 року в [Смоленську](#). У 1902 році закінчив [Петербурзький університет](#) і був залишений при ньому для підготовки до [наукової діяльності](#).

У [1902—1905](#) стажувався за кордоном: займався питаннями [небесної механіки](#) в [Парижі](#) та [Лунді](#) ([Швеція](#)), вивчав [сейсмологію](#) в [Геттінгенському університеті](#).

У 1905-[1906](#) — асистент у [Тартуській обсерваторії](#), в 1906-[1907](#) працював у [Пулковській обсерваторії](#), в 1907-[1912](#) — астроном-спостерігач [Тартуської обсерваторії](#), в [1909—1913](#) завідував [сейсмічною станцією](#) цієї обсерваторії і читав лекції в [Тартуському університеті](#).

У [1911](#) здійснив поїздку до [Єрксської обсерваторії](#) ([США](#)) для вивчення [фотографій](#) [комет](#).

У 1913-[1934](#) — директор [Одеської обсерваторії](#) і професор [Новоросійського університету](#) в [Одесі](#).

Розуміючи необхідність розвитку астрономічних досліджень в Україні, академік [УАН](#) О. Я. Орлов робить дії по об'єднанню досліджень і висуває ідею створення в Україні Центральної астрономічної обсерваторії в районі [Канева](#) і створює при Українській академії наук Астрономічне обчислювальне бюро. Проте незабаром, без відома О. Я. Орлова, Президія УАН це бюро ліквідує і А. Я. Орлов на знак протесту оголошує ([1921](#) рік) про свій вихід з УАН. Після річних зволікань і розглядів, в [1922](#) році, його заява про вихід з УАН була задоволена.

Під керівництвом Орлова в [Україні](#) проводилися обширні [гравіметричні роботи](#). З [1924](#) займався організацією [Полтавської гравіметричної обсерваторії](#), директором якої був у [1926—1934](#) і в [1938—1951](#). Ця діяльність призвела до того, що в [1939](#) році О. Я. Орлов був обраний дійсним членом Академії наук УРСР (повторно).

У [1934—1938](#) працював у [Державному астрономічному інституті ім. П. К. Штернберга](#) і в [Геодезичному інституті](#) в [Москві](#).

У [1939—1941](#) був директором [Карпатської астрономічної обсерваторії](#), віддав багато сил для її відродження.

У 1941 за рішенням [Президії АН УРСР](#) здійснив поїздку на [Далекий Схід](#) для організації там далекосхідної широтної станції, проект якої він запропонував ще в [1932](#).

У [1944](#) Орлов був призначений директором новоствореної [Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР](#) під [Києвом](#); під його керівництвом був розроблений проект обсерваторії і почалося її будівництво. На цій посаді він перебував до [1948](#), потім очолював обсерваторію в [1950—1951](#).

Надгробок О. Я Орлова

Помер [28 січня 1954](#) року. Похований в [Києві](#) на [Лук'янівському цвинтарі](#).

Наукова діяльність

Основні наукові роботи присвячені вивченню приливних коливань [сили тяжіння](#), руху [полосів](#) [Землі](#), [геодезії](#), [геофізиці](#), а також дослідженню комет. Провів велику роботу по організації спостережень над приливними деформаціями Землі. У [1915](#) завершив велике дослідження, підсумки якого виклав у капітальній праці «Результати юр'ївських, томських і потсдамських спостережень над місячно-сонячними деформаціями Землі». Ще в [1912](#) його

дослідження в області приливних деформацій Землі зімкнулися з вивченням руху полюсів Землі, утворивши той нерозривний комплекс завдань з проблеми обертального руху Землі, який склав основу наукових досліджень Орлова. Виявив в результатах широтних спостережень повільні неполярні зміни [широт](#), розробив спосіб виділення цих змін та їх виключення (спосіб Орлова). Обчислив [координати](#) полюсів Землі, вільні від цих повільних змін широт, для інтервалу часу з [1892](#) по [1952](#) в системі середнього полюсу епохи спостережень (у системі Орлова). Ретельне вивчення всіх особливостей [чандлерівського](#) і річного рухів полюсів дало можливість Орлову розробити спосіб визначення координат полюсів за спостереженнями на одній станції. Цей спосіб застосовувався радянської Службою широти для термінових обчислень координат полюсів. Орлов виконав також роботи з дослідження тривісного [земного еліпсоїда](#), вікового руху полюсів Землі, по виявленню [місячних](#) [напівмісячних](#) змін широти, визначенням коефіцієнта головного члена [нутації](#) та ін.

Підсумок його широтних вишукувань підведений в книзі «Служба широти», опублікованій посмертно в [1958](#). За ініціативою Орлова була створена Комісія з широти при Астрометричній комісії Астрономічної ради АН СРСР, головою якої він був до 1952. Займався питаннями попереднього обчислення появи [комети Галлея](#). Дав нові, більш економічні і зручні [формули](#) для обчислення геліоцентричних координат частинок кометного хвоста або кометної хмари. Під керівництвом Орлова був оброблений 18-річний ряд спостережень [сонячних плям](#), проведених в Одесі, в результаті чого визначено елементи [сонячного екватора](#) і вивчені власні рухи сонячних плям по широті.

У [1961](#) були опубліковані «Вибрані праці» Орлова в 3-х томах. [Заслужений діяч науки УРСР](#) (1951).

На честь астрономів Олександра Яковича та [Сергія Володимировича](#) Орлових названа мала планета [2724 Orlov](#) (відкрита [Миколою Черних](#) 13 вересня 1978 в [Кримській астрофізичній обсерваторії](#)) та кратер Орлов на зворотному боці [Місяця](#).

Література

- Віктор Жадько. Український некрополь.-К.,2005.-С.254.
- [О. Я. Орлов на Астронет](#)
- [О. Я. Орлов на Астроосвіті](#)

Павлів Петро Васильович

Петро́ Васи́льович Па́влів (народився [28 серпня 1931](#), в с. [Малі Дідушичі](#) — з [7 жовтня 1999](#)) — доктор технічних наук, [професор](#), вчений-геодезист, Заслужений діяч науки і техніки України, Почесний геодезист України.

П. В. Павлів народився [28 серпня 1931](#) року у с. [Малі Дідушичі](#) [Стрийського району](#) [Львівської області](#). Після закінчення у [1948](#) р. середньої школи №2 у м. [Стрию](#) вступив на геодезичний факультет Львівського політехнічного інституту (ЛПІ, сьогодні [Національний університет "Львівська політехніка"](#)).

У [1953](#) році закінчив навчання у ЛПІ і розпочав свою професійну трудову діяльність в Українському аерогеодезичному підприємстві Головного управління геодезії і картографії ([ГУГК]), хоча перші навички здобув під час проходження навчальних і виробничих практик. Виробнича діяльність П. В. Павліва пов'язана з виконанням високоточних астрономічних і геодезичних робіт з метою створення [Державної геодезичної мережі](#) у різних регіонах тодішнього СРСР ([цілинні степи](#) [Казахстану](#), нафтогазоносні райони [Тюменської області](#), південні та центральні області України).

У [1957](#) р. П. В. Павлів. успішно склав іспити в [аспірантуру](#) при кафедрі [інженерної геодезії](#) Київського інженерно-будівельного інституту, де навчався під керівництвом професора [М.Г. Відуєва](#).

Свою науково-педагогічну діяльність П.В.Павлів розпочав у [1960](#) р. на посаді асистента кафедри [геодезії](#) Львівського політехнічного інституту, а з [1963](#) р. продовжив в Івано-Франківській філії ЛПІ на посаді [старшого викладача](#). У вересні [1966](#) р. П. В. Павлів був обраний за конкурсом на посаду старшого викладача кафедри [лісової таксації](#) та

геодезії Львівського лісотехнічного інституту, а у [1968](#) р. — на посаду [доцента](#) цієї ж кафедри.

П. В. Павлів захистив у [1966](#) році [кандидатську дисертацію](#), у [1988](#) р. — [докторську дисертацію](#) «Проблеми точності високоточного [нівелювання](#) та методи їх вирішення». П. В. Павлів був автором понад 150 друкованих наукових праць, зокрема навчального посібника з геодезії для студентів лісгосподарського профілю. Його [монографія](#) «Проблеми високоточного нівелювання» у [1983](#) р. на Республіканському конкурсі наукових праць була удостоєна премії та диплому «За кращу наукову роботу». У співавторстві ним опубліковані монографія «Проблема вивчення сучасних рухів [земної кори](#)» ([1977](#) р.) і «[Геодезичний енциклопедичний словник](#)» ([2001](#) р., уже після його смерті). У [1990](#) р. П. В. Павліву присвоєно звання [професора](#), у [1997](#) р. Указом [Президента України](#) йому присвоєно почесне звання «[Заслуженого діяча науки і техніки України](#)», а в [1999](#) р. — «Почесний геодезист України». Під керівництвом П. В. Павліва працювали 10 [аспірантів](#) та здобувачів наукового ступеня кандидата технічних наук.

Професор П. В. Павлів був членом редакційної колегії Республіканського науково-технічного журналу «Геодезія, картографія та аерофотознімання», членом спеціалізованої Ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальності «Геодезія», членом правління [Західного геодезичного товариства](#), дійсним членом [Лісівничої академії наук](#). Така плідна наукова, педагогічна та громадська діяльність професора П. В. Павліва принесла йому заслужену повагу в [УкрДЛТУ](#) та в геодезичних колах України.

Похований Петро Васильович на кладовищі у с. [Сокільники](#) поблизу м. Львова.

Праці

- «Проблема вивчення сучасних рухів земної кори» ([1977](#))
- «Проблеми високоточного нівелювання» ([1983](#))
- «Геодезичний енциклопедичний словник» ([2001](#))

Пастух Володимир Васильович

Народився	20 травня 1937 (75) Бандурівка , Кіровоградська область
Громадянство	 СРСР Україна
Галузь наукових інтересів	геодезія , топографія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка Національний авіаційний університет
Alma mater	Київський інженерно-будівельний інститут
Вчене звання	доцент , професор

Пастух Володимир Васильович ([20 травня 1937](#) року) — український [геодезист](#), [топограф](#), кандидат технічних наук, [доцент](#) [Київського національного університету імені Тараса Шевченка](#), [професор](#) [Національного авіаційного університету](#).

Біографія

Народився [20 травня 1937](#) року в селі [Бандурівка](#) [Олександрійського району Кіровоградської області](#). Закінчив [1956](#) року [Київський топографічний технікум](#), працював топографом в [Українському аерогеодезичному підприємстві](#) № 13 при [Міністерстві внутрішніх справ СРСР](#). Закінчив [1964](#) року [Київський інженерно-будівельний інститут](#) зі спеціальністю «інженер-геодезист». Працював у тресті «[Південзахідтрансбуд](#)» майстром, виконробом, старшим виконробом. З [1973](#) року — заступник керуючого з виробництва тресту «[Київміськбуд — 5](#)». У Київському університеті працював у [1977—1983](#) роках проректором з навчальної роботи, з [1976](#) року доцент кафедри геодезії і картографії географічного факультету. У [1983—1990](#) роках завідувач науково-дослідної лабораторії картографії, геодезії, та фотограмметрії. Кандидатська [дисертація](#) під науковим керівництвом професора [М. Г. Відусєва](#) на тему «*Автоматизація геодезичного виробництва та геометрична відповідність будівництва інженерних споруд*» захищена у [1974](#) році). З [2005](#) року професор завідувач кафедри геодезії, картографії та фотограмметрії в Інституті землевпорядкування та інформаційних технологій при [Київському національному авіаційному університеті](#).

Нагороди і відзнаки

Нагороджений знаком
[України](#) 2007 року.

13

[«Почесний геодезист](#)

Наукові праці

Автор близько 50 наукових та науково-методичних праць, понад 10 підручників та навчальних посібників у співавторстві. Основні праці:

- (рос.) Методические указания по фотограмметрической съемке архитектурных памятников. — К., 1977.
- Фотограмметрия. — К., 1983.
- (рос.) Прикладная фотограмметрия. 1994.
- Картографія. — К., 1999.
- Основи топографії. — К., 2000.
- Навчально-топографічна практика. — К., 2000.

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., [Гуцал В. О.](#) та інші. — К., 2003.
- Персоналії // [Картографія та вища школа](#): Збірник наукових праць. — К., 2007. Випуск 12.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К.: ВГЛ «Обрії», 2008.

Пономаренко Лідія Антонівна

Лідія Антонівна Пономаренко (*[1922](#), м. [Алчевськ](#), тепер [Луганська область](#), [Україна](#)) — [український геодезист](#), дослідник і киевознавець; авторка численних розвідок і публікацій.

З біографії

Лідія Антонівна Пономаренко народилася в [Алчевську](#) в [1922](#) році. За фахом — [геодезист](#). Працювала геологом, займалася викладацькою діяльністю.

У [1959](#) році переїхала до [Києва](#).

У [1970](#) році ввійшла до складу Комісії з найменувань київських вулиць.

Л. А. Пономаренко має понад 200 публікацій, більшість із яких присвячено [історії](#) назв вулиць, планам і мапам Києва та інших міст. Серед відомих робіт авторки — « [Вулиці Києва](#)» (останнє видання — [1995](#), зараз готується до публікації нова редакція довідника), «Київ. Історія в географічних назвах.» (К.: Центр пам'яткознавства НАН України та УТОПК, [2007](#)).

Джерело-посилання

- *Савчук Максим* // [Вулична «метрика» столиці. Про те, як Сталін врятував Хрещатик від перейменування, а мешканці Подолу відхрещувалися від багнюки](#) // « [Україна Молода](#)» № 221 за [25 листопада 2010](#) року. — с. 11

Савич Олексій Миколайович

Народився	9 березня 1810 Пушкарівка
Помер	† 15(27) серпня 1883
Галузь наукових інтересів	астрономія , математика
Заклад	Петербурзький університет
Alma mater	Харківський , Московський , Дерптський університети
Вчене звання	професор
Науковий керівник	В.Я.Струве

Відомі учні [С.П.Глазенап](#), [Д.І.Дубяго](#),
[М.А.Ковальський](#), [Н.Я.Цингер](#),
[Д.Д.Гелеонов](#)

Олексій Миколайович Савич ([9 березня 1810](#), [Пушкарівка](#) — † [15\(27\) серпня 1883](#)), [астроном](#), геодезист і [математик](#) зі старшинського роду на Сумщині. Вчився в [Харківському](#), [Московському](#) і [Дерптському](#) (тепер Тартуському) університетах. Дослідник у Дорпатській Обсерваторії (1833-39), [професор](#) [Петербурзького Університету](#) (1839—80), дійсний член Петербурзької АН (з 1862). Автор понад 100 праць, у тому числі посібників з астрономії і математики. Наукові праці присвячені визначенню орбіт комет, планет і їхніх супутників, астрономічній рефракції, барометричному нівелюванню та ін. Провів у 1836—38 нівелювання між Чорним і Каспійським морями і остаточно довів різницю їхнього рівня.

Науковий внесок

Вчився в Харківському (на юридичному), а потім в Московському (на фізико-математичному) університетах. Закінчив в 1829. У 1829-1832 працював домашнім вчителем і готувався до захисту магістерської дисертації. У 1833 захистив магістерську дисертацію з географічної астрономії і далі удосконалювався в Дерпті у [В.Я.Струве](#). Брав участь в астрономічних спостереженнях в обсерваторії університету. У 1839-1880 - професор Петербурзького університету, одночасно викладав астрономію і математику в Морській академії, Педагогічному інституті, а з 1854 - і в Академії Генерального штабу. З [1846](#) член Російського географічного товариства, з 1869 член Московського товариства дослідників природи. Виховав таких учених як [С.П.Глазенап](#), [Д.І.Дубяго](#), [М.А.Ковальський](#), [Н.Я.Цингер](#), [Д.Д.Гелеонов](#) і інших. З [1862](#) [академік](#) Петербурзької АН.

Опублікував понад 100 наукових робіт, зокрема підручники з астрономії, геодезії, теорії ймовірності, вищій математиці. Низка робіт присвячена історії астрономії і обсерваторій, у тому числі і [Пулковської](#). Надрукував двотомну працю «Курс астрономії» (перша книга 1874 «Сферична астрономія», а друга в 1884 «Теоретична астрономія»). Видає книгу «Приложение практической астрономии к географическому определению мест». Видавалася двічі, зокрема в Німеччині. За книгу отримав Демідівську премію в 5000 рублів.

У 1836-1838 - учасник експедиції для визначення різниці рівнів Чорного і Каспійського морів. При нівеляції простору в 879 км, він точно зміряв висоти основних вершин Кавказу, в результаті чого було встановлено, що рівень Каспійського моря нижче Азовського на $26 \pm 0,5$ м. Результати вимірювання вершин лягли в основу його докторської дисертації 1839.

У 1840-1843 вперше в Росії став читати лекції з історії астрономії, будучи професором Петербурзького університету з 1839.

У 1843-1844гг брав участь в геодезичних експедиціях [В.Я.Струве](#) з визначення різниці довгот між [Пулково](#) і [Альтоне](#).

У 1849 опублікував роботу про [збурення](#) в русі [Нептуна](#). Зі своїх спостережень Нептуна в 1846 і 1847 і спостережень Ж.Ж.Лаланда, виконаних в 1795, вивів основні елементи орбіти цієї планети, обчислив також вікові нерівності в русі Нептуна, залежні від впливу на нього Урану, Сатурну, Юпітера. Удосконалив спосіб обчислення елементів орбіт супутників планет.

В курсі 1857 «Застосування теорії ймовірності до обчислення спостережень і геодезичних вимірювань» вперше пропонує російським геодезістам і астрономам з оригінальним доповненням [метод найменших квадратів Лежандра-Гауса](#).

У 1865-1868 взяв участь в гравіметричній експедиції з вимірювання сили тяжіння від [Торнео](#) ([Фінляндія](#)) до р.

¹[Дунай](#) ([Ізмаїл](#), спільно з геодезистом П.М.Смисловим і фізиком Р.Е.Ліні вперше в Росії провів за допомогою оборотних маятників).

У геодезії придумав спосіб визначення площі країни по карті в проекції К.Ф.Гауса за допомогою [планіметра](#).

Склав правила для обчислення земної атмосферної рефракції і вивів формули її залежності від щільності і температури повітря.

Визначив орбіти супутників планет і комет. У 1871-1872 запропонував свій метод визначення орбіт планет і комет по трьом спостереженням, удосконаливши метод К.Ф.Гауса, і в 1873 розробив прийом обчислення кометних орбіт з великим [ексцентриситетом](#).

За спільну разом з Х.І.Петерсом роботу «Обработка спостережень за кометою 1585 року» удостоєний Золотої королівської медалі, що присуджувалася редакцією журналу «Astronomische Nachrichten» Данського королівського товариства. (Комету спостерігав [Тихо Браге](#)).

У 1883 написав роботу про збудження в русі комет.

Література

- [Енциклопедія українознавства](#). У 10-х томах. / Головний редактор [Володимир Кубійович](#). — Париж; Нью-Йорк: [Молоде життя](#), 1954—1989.
- [Український радянський енциклопедичний словник](#). — Т. 3. — К., 1968.

Сергієнко Борис Петрович

Народився	26 червня 1933 (78) Запоріжжя
Громадянство	 СРСР Україна
Галузь наукових інтересів	геодезія , картографія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Київський університет
Вчене звання	доцент
Сергієнко Борис Петрович	(26 червня 1933 року, Запоріжжя) — український геодезист , географ- картограф , кандидат географічних наук , доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка .

Біографія

Народився [26 червня 1933](#) року в місті [Запоріжжя](#). Закінчив у [1956](#) році Київський університет за спеціалізацією «географ-картограф». У [1966](#) році закінчив аспірантуру університету. Працював в Українському аерогеодезичному підрозділі [Головного управління геодезії та картографії](#) при [Раді Міністрів СРСР](#) у [1956—1959](#) роках інженером, у [1959—1963](#) роках — старшим інженером. У Київському університеті на кафедрі геодезії та картографії працює з [1966](#) року асистентом,

старшим викладачем, у [1979—2000](#) роках доцентом. Один з активних організаторів навчання [військових картографів](#) України у Київському університеті за програмою підготовки з ліцензованої спеціальності картографія з [1993](#). Науковий керівник проведення літніх навчальних практик військових картографів, перший випуск [1998](#) року. Кандидатська дисертація під науковим керівництвом професора [А. С. Харченко](#) на тему «*Совершенствование изображения сезонных изменений гидрографической сети на топографических картах*» була захищена у [1969](#) році. З [2000](#) року читає лекції зі спеціальних курсів на громадських засадах. Провідний викладач нормативних і спеціальних курсів з [геодезії](#), [топографії](#), розробки загальногеографічних карт. Розробив лекції з ряду дисциплін геодезичного і картографічного спрямування. У [1987—1989](#) роках працював за направленням в [університеті імені А. Нетто \(Universidade Agostinho Neto\)](#) в [Анголі](#): читав лекції з геодезії, топографії та картографії. Опублікував 3 підручники [португальською мовою](#) з геодезії, топографії і картографії.

Наукові праці

Сфера наукових досліджень: проблеми вдосконалення топографічного та загальногеографічного картографування, використання картографічних і геодезичних методів у інженерній практиці. Активний учасник з'їздів [Географічного товариства СРСР](#) та [України](#), міжнародних і вузівських конференцій. Автор 43 наукових праць, 4 навчально-методичних посібників.

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та ін. — К., 2003.
- Персоналії // [Картографія та вища школа](#): Збірник наукових праць. — К., 2003. Випуск 8.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К., 2008.

Сердюков Віктор Михайлович

Народився	7 червня 1925 Харбін , Манчжурія
Помер	7 січня 2002 Київ , Україна
Громадянство	 СРСР Україна
Галузь наукових інтересів	геодезія , фотограмметрія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Московський інститут інженерів геодезії і картографії

Сердюков Віктор Михайлович ([7 червня 1925](#) року, [Харбін](#) — †[7 січня 2002](#) року, ²[Київ](#)) — український [геодезист](#), [фотограмметрист](#), доктор

технічних наук, професор [Київського національного університету імені Тараса Шевченка](#).

Біографія

Народився [7 червня 1925](#) року в [Харбіні](#), [Манчжурія](#). Закінчив у [1950](#) році [Московський інститут інженерів геодезії і картографії](#). У [1963](#) році геодезичний факультет [Московського інституту землеустрою](#), аспірантуру [Київського інженерно-будівельного інституту](#) (КІБІ). Кандидатська дисертація на тему «*Аерофотогеодезичні методи інженерних пошуків*» захищена у [1962](#) році. Викладав у [1955—1960](#) роках у [Київському топографічному технікумі](#). У Київському університеті працює на кафедрі геодезії та картографії з [1976](#) року професором, з [1980](#) — завідувачем. Працював у Київському інженерно-будівельному інституті асистентом, доцентом, з [1973](#) року професором кафедри автоматизації геодезичних вимірювань.

Нагороди і відзнаки

Учасник бойових дій у [Великій Вітчизняній війні](#). Нагороджений орденами: [Великої Вітчизняної війни](#) I ступеня, [Слави](#) II та III ступенів, [медаллю «За відвагу»](#). За винахід геодезійного приладу удостоєний Срібної медалі [ВДНГ СРСР](#) у [1984](#) році.

Наукові праці

Засновник та лідер наукової школи інженерної геодезії та фотограмметрії. Сфера наукових досліджень: застосування

[аеро-](#) і [космозйомки](#) у вишукуванні та проектуванні інженерних споруд, дослідження динаміки [зсувів](#), явищ просідання та інших несприятливих [рельєфоутворюючих процесів](#) (інженерна фотограмметрія); розвиток теорії й методики оцінки та технічного контролю якості робіт, вдосконалення геодезичних і фотограмметричних приладів (окремі конструктивні вирішення); проблеми автоматизації в інженерній фотограмметрії; обґрунтування стереофотограмметричних побудов і зйомок та підвищенню їх точності при розв'язанні інженерних задач.

Автор 130 наукових праць, 15 навчальних посібників та монографій. За керівництва Сердюкова розроблено п'ятимовний словник з [дистанційного зондування Землі](#). Науковий керівник ряду наукових розробок. Основні праці:

- (рос.) Методические указания по фотограмметрической съёмке архитектурных памятников. — М., 1977 (в співавторстві).
- (рос.) Фотограмметрия. — М., 1983.
- (рос.) Аэрокосмические методы географических исследований. — К., 1987 (в співавторстві).
- (рос.) Прикладная фотограмметрия. — К., 1993 (в співавторстві).

Література

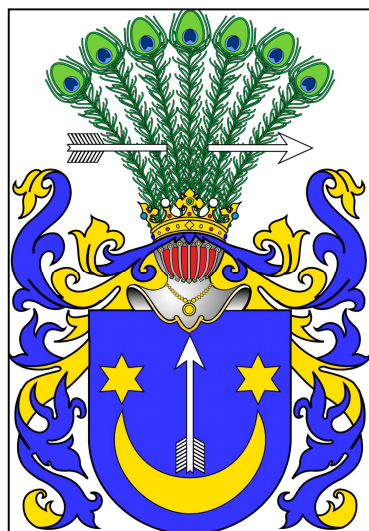
- Географи Київського університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та ін. — К., 2003.
- [Географічна енциклопедія України](#). — Том 3. / Редколегія: [О. М. Маринич](#) (відпов. ред.) та ін. — К.: «Українська Радянська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1993.

- Персоналії // Картографія та вища школа: Збірник наукових праць. — К., 1999. Випуск 3.
- Персоналії // Картографія та вища школа: Збірник наукових праць. — К., 2005. Випуск 10.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К., 2008.

Стрельбицький Іван Опанасович

**Стрельбицький Іван
Опанасович**

*рос. [Иван Афанасьевич
Стрельбицкий](#)*

[Герб Сас](#)

Народився

[30 \(18\) червня 1828](#)
село [Голінка Полтавської
губернії](#), [Російська імперія](#)

Помер

[28 липня 1900](#) (71 рік)
село [Голінка Полтавської
губернії](#), [Російська імперія](#)

Підданство	всеросійських імператорів
Проживання	Російська імперія
Діяльність	військовий картограф
Титул	дворянин
Звання	генерал від інфантерії
Конфесія	християнин православного обряду
Батько	Опанас Васильович
Матір	Марія Гамалій
Рід	Стрельбицькі

Стрельбицький Іван Опанасович ([30 червня 1828](#), село [Голінка Полтавської губернії](#), нині [Роменський район Сумської області](#) — † [28 липня 1900](#) [Голінка Полтавської губернії](#)) — український та [російський](#) [геодезист](#), [картограф](#), [генерал від інфантерії](#).

Родовід

Українське прізвище «[Стрельбицький](#)» походить із села [Стрільбичі Львівської області](#). Вперше воно згадане в 1243 році, ще за князівських часів [Галицько-Волинської держави \(королівства Русь\)](#). Данило з [Кульчиць](#), ловчий у руського князя Лева ([Льва Даниловича Галицького](#)).

- Щодо родини самого Івана Опанасовича, то вона мала глибокі козацькі корені. Дід [Стефан Васильович](#) був [військовим товаришем](#) в [Гетьманщині](#), Прадід по батьковій лінії [Василь Нечипорович](#) був [лохвицьким](#) [писарем](#). Родина матері — [Гамалії](#), належала до однієї з найвідоміших козацьких династій.

Навчання та служба

Рано залишившись без батька, [1838 року](#) був відправлений на навчання до [Києва](#). Перші свої професійні навички Іван Стрельбицький здобув у [1849 року](#) в київській школі [землемірів](#), що діяла при [університеті святого Володимира](#). Того ж року свої початкові знання він почав поглиблювати у [Москві](#) в [Межовому корпусі](#).

Згодом перейшов до [санкт-петербурзького гренадерського](#) III полку, названого на честь короля [Фрідріха Вільгельма](#). Незадовго після приходу до цього полку, у [1853-1854 роках](#) перебував на зйомках [Тамбовської губернії](#). У 1854 став [поручиком](#) в гренадерському полку. У його складі в [1855-1856 роках](#) брав участь у обороні [Севастополя](#).

Водночас [1852 році](#) Стрельбицький дістав військовий чин [прапорщика](#) і звання межового топографа. Через сім років, у [1857 році](#) Іван Опанасович у тій же Москві закінчив [Миколаївську академію Генерального штабу](#) й [12 січня 1861](#) отримав скерування на роботу до військово-топографічного відділу Генштабу [Російської імперії](#).

У [1862-1863 роках](#) Іван Стрельбицький перебував на службі [квартирмейстера](#). Наступні два роки він керував [ротою](#), а після того був старшим [ад'ютантом](#) 29 [піхотної дивізії](#). У [1864 році](#) за вдалу роботу Стрельбицького призначено працівником з особливо важливих доручень і вчених занять головного управління Генштабу та надано звання капітана.

З [1865 року](#) Іван Опанасович служив у Військово-топографічному управлінні Генштабу, займався укладанням спеціальної карти європейської Росії. З [1877 року](#)

Стрельбицький був редактором мап. Брав участь в укладанні «Нового атласу усіх частин світу», що вийшов [1868 року](#).

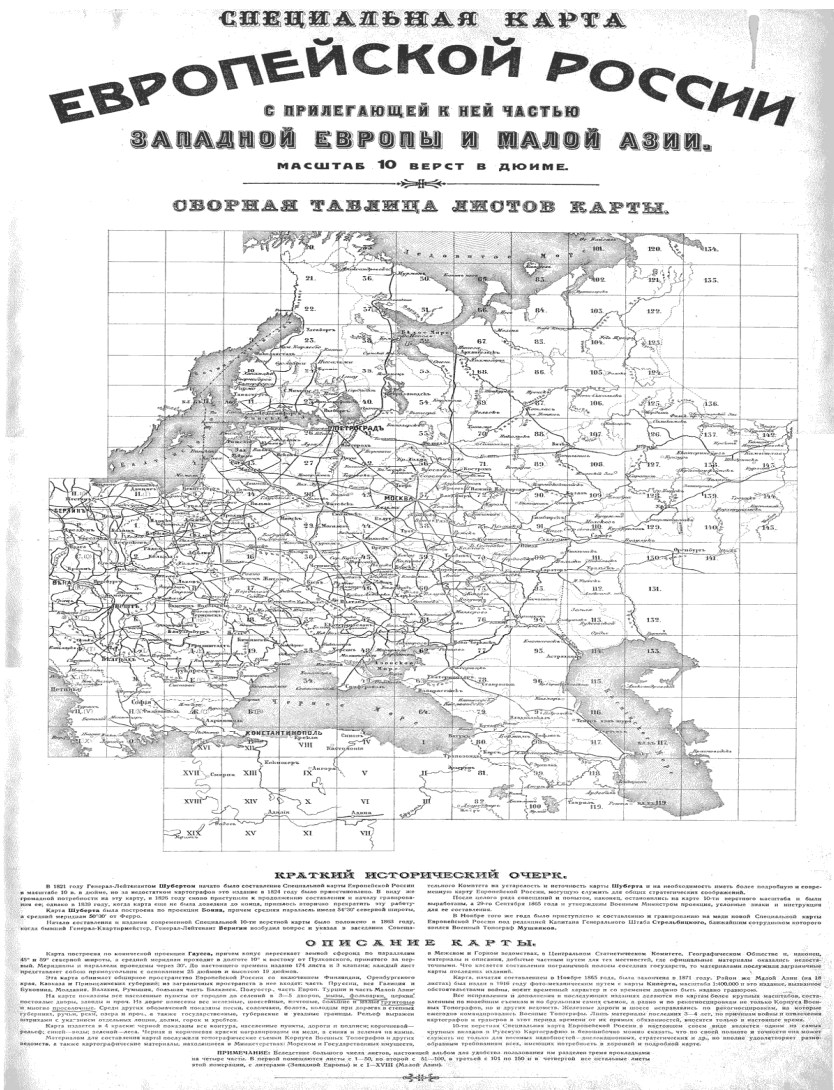
Наступного [1869 року](#) 40-річний Стрельбицький став членом престижного [Російського географічного товариства](#). У ті часи його очолював брат імператора, [великий князь Костянтин Миколайович](#), а віце-президентом був дослідник [Арктики Федір Літке](#). Географічне товариство згодом відзначило роботу Стрельбицького найвищою своєю нагородою — Костянтинівською медаллю. А ще через рік, у 1890-у Іван Опанасович ввійшов і до [Російського астрономічного товариства](#).

До 50-річчя своєї військово-топографічної служби, а також за «Спеціальну карту Європейської Росії», Стрельбицький отримав пожиттєву пенсію. У [1875 році](#) за цю ж працю картографа відзначено медаллю Міжнародного географічного конгресу, що проходив тоді у [Парижі](#).

Згодом, після виходу франкомовної праці «Поверхня Європи», генерал-лейтенант Іван Стрельбицький у [1883 році](#) був обраний Лондонським конгресом у дійсні члени [Міжнародного статистичного інституту](#), оскільки у XIX сторіччі вчені поєднували географію й статистику.

Звільнений з військової служби у [1899 році](#), тоді ж отримав найвище у імперії військове звання — [генерал від інфантерії](#).

Мапи

Збірний лист «[Спеціальної карти Європейської Росії із прилеглою до неї частиною Західної Європи та Малої Азії](#)» (карта Стрельбицького)

У [1865](#) році як офіцер Генштабу Стрельбицький взявся за редагування «[Спеціальної карти Європейської Росії](#)», а водночас і очолює роботу над нею. Над картою Іван

Опанасович працював протягом шести років. У підсумку вона зайняла 152 паперові аркуші й була завершена [1871-го](#). Щодо масштабу карти, то він складав 10 [верст](#) на 1 [дюйм](#) (в 1 см входить 4,2 км).

Ця мапа охоплювала не саму лиш [Російську імперію](#), а більшу половину [Німеччини](#), [Австрійську імперію](#), [Балкани](#) та [Малу Азію](#). Карта була складена дуже професійно насамперед з причини її універсальності, адже відповідала потребам не лише військового, але й багатьох інших відомств.

Також цією працею Стрельбицький спростував стереотип європейців, нібито в Російській імперії картографія суттєво відстає від світового розвитку. Після виходу «Спеціальної карти Європейської Росії» думка європейських картографів про колег з Російської імперії кардинально змінилась на краще, і саме Росії [Міжнародним статистичним конгресом](#) у [Гаазі](#) було доручено провести обчислення площі країн Європи.

Іншою важливою працею Івана Стрельбицького стало «Обчислення поверхні Російської імперії в загальному її складі у часи царювання [Олександра II](#), яка вийшла у [1874 році](#). Ця величезна праця вперше дала точне уявлення про цілісні володіння імперії, а також в розрізі губерній та повітів з окремим обрахунком островів та озер.

Серед інших праць Івана Опанасовича — «Володіння турків на материк у [1700](#) по [1879 рік](#)» ([1879](#)) з 15 мапами, таблицею й додатками дипломатичних актів; «Земельні придбання Росії з [1855](#) до [1882 року](#)» ([1893](#)) з трьома картами, присвячене 25-річчю імператорства [Миколи II](#); «Карта Європейської Росії, складена на підставі положення про звільнення селян від кріпацької залежності [19 лютого 1861 року](#)», видана після особливого дозволу від [Державної ради](#), аби дати наочне пояснення щодо найбільших та найменших земельних наділів по всій імперії; «Вичислення поверхні Російської імперії в часи царювання імператора [Олександра III](#)».

України стосувалася праця Стрельбицького «Мапа Донецького кам'яновугільного [кряжу](#)» на 2 аркушах з детальними описами. Мапа складалася на підставі точних досліджень та зйомок, якими займалися гірські інженери брати Носови. Праця вперше познайомила Російську імперію з багатствами кряжу й спричинила розвиток видобування кам'яного вугілля й будівництва нових залізничних шляхів.

А вершиною картографічної майстерності Стрельбицького для всього світу стала праця французькою мовою «Поверхня Європи» ([фр. *Superficie de l'Europe*](#)), що вийшла [1882 року](#). Це перша цілісна праця, у якій за зонами і річковими басейнами вчислена поверхня європейського материка за його країнами та провінціями. Також у праці окремо виділена довжина річок та берегів. Метод обрахунку Стрельбицького настільки сподобався європейцям, що від того часу його «взяли на озброєння» іноземні державні установи.

Джерела

- [Акти та документи галицько-волинського князівства XIII — першої половини XIV століть. Дослідження. Acts and Documents of 13th century — early 14th century. Halych and Volyn' Principality: Research. Documents](#) (укр.)
- [Генеалогічний форум](#) (рос.) (укр.)
- [Генеалогічний форум](#) (рос.) (укр.)
- Сосса Р. Постаті української картографії (Микола Коваль-Медзвецький, Ієронім Стебницький, Іван Стрельбицький) // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис.- Тернопіль: Підручники і посібники, 2008.
- Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник. — Суми, 2004. — С.425.

- Сергеев С.В., Долгов Е.И. Военные топографы Русской Армии. — Москва: Топографическая служба Вооружённых Сил Российской Федерации, 2001. — 523 – 524.(рос.)
- [Стаття про Стрельбицького у «Дзеркалі тижня»](#) (укр.)
- [Текст у «Російському біографічному словнику»](#) (рос.)
- [Текст на «Географічному порталі»](#) (рос.)

Література

- Сергеев С.В., Долгов Е.И. Военные топографы Русской Армии. Москва, Топографическая служба Вооружённых Сил Российской Федерации, 2001, страницы 523 – 524. (рос.)
- Черняева Ф.А. И.А. Стрельбицкий — крупнейший русский картограф XIX века. «Доклады географического общества СССР». 1969. В. 10. С. 57—70. (рос.)

Див. також

- [Стрільбицькі](#)

Ткаченко Анатолій Григорович

Народився	23 березня 1943 (69) Павлоград , Дніпропетровська область
Громадянство	 СРСР Україна
Галузь наукових інтересів	геодезія , супутникова геодезія , топографія , картографія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Київський університет
Ткаченко Анатолій Григорович (23 березня 1943 року) — український геодезист , географ-картограф , кандидат технічних наук, доцент Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка .	

Біографія

Народився [23 березня 1943](#) року в [Павловграді Дніпропетровської області](#). Закінчив у [1970](#) році географічний факультет Київського університету зі спеціальності «картографія», у [1973](#) році [аспірантуру](#) кафедри геодезії та картографії. У Київському університеті працює з [1974](#) року асистентом, з [1994](#) доцентом кафедри геодезії та картографії. Кандидатську дисертацію на тему «*Дослідження особливостей куткових вимірювань в умовах флуктуаційних аномалій в приземному повітрі*» захистив у [1994](#) році.

Наукові праці

Сфера наукових досліджень: [рефракція](#) та атмосферний вплив на кутові виміри; удосконалення технологій геодезичного забезпечення інженерних та науково-дослідних робіт. Працює в області створення підручників з вищої та [супутникової геодезії](#). Автор близько 100 наукових праць з теорії і практики [геодезії](#), [топографії](#), прикладної геодезії. Основні праці:

- [Топографія з основами геодезії](#). — К., 1986, 1995, 2009 (у співавторстві)
- [Навчальна топографо-геодезична практика](#). — К., 2001 (у співавторстві)
- [Радіогеодезія](#). — К., 2003 (у співавторстві)
- [Геодезія. Статистична обробка та вирівнювальні обчислення результатів вимірювань](#). — К., 2003 (у співавторстві)
- [Вища геодезія. Вирівнювання типових побудов триангуляції](#). — К., 2004 (у співавторстві).

Література

- [Географи Київського Університету. Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та ін.](#) — К., 2003.
- [Персоналії // Картографія та вища школа: Збірник наукових праць](#). — К., 2003. Випуск 8.
- [Географічний факультет у персоналіях / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Дмитрук О. Ю. та інші](#). — К., 2008.

Трембачев Олександр Федорович

Народився	2 вересня 1910 Маріїнськ , Російська імперія
Помер	2001 Київ , Україна
Громадянство	 Російська імперія → СРСР → Україна
Галузь наукових інтересів	геодезія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Київський педагогічний інститут

Трембачев Олександр Федорович ([2 вересня 1910](#) року — [2001](#) року) — український радянський викладач-теоретик [геодезії](#) [Київського національного університету імені Тараса Шевченка](#).

Біографія

Народився [2 вересня 1910](#) року в [Маріїнську](#), тепер [Кемеровська область](#), [Росія](#). Закінчив [1930](#) року Політехнікум імені М. К. Тімірязєва в [Томську](#), зі спеціальності «межовий інженер». Працював інженер-геодезистом у [Красноярску](#), навчався у [Вищому військовому педагогічному інституті Червоної Армії](#). У 1942—1956 роках служив у лавах [Радянської](#)

[армії](#) інженер-майором, воював на фронтах [Другої світової війни](#). Закінчив [1951](#) року [Київський педагогічний інститут імені О. М. Горького](#), працював викладачем [математики](#). У Київському університеті викладав у 1957—1975 роках як простий викладач, працював старшим викладачем кафедри геодезії та картографії. Заклав основи викладання дисципліни «[Польова картографія](#)». Розробив тему з [барометричного нівелювання](#).

Нагороди і відзнаки

Нагороджений орденами: [Червоної Зірки](#) у [1943](#) році, [«Знак Пошани»](#) у 1943 році, медалями: [«Партизанові Вітчизняної війни»](#), [«За оборону Кавказу»](#), [«За бойові заслуги»](#), [«За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-45 рр.»](#), [«30 років Радянській армії та флоту»](#).

Наукові праці

Автор 11 наукових праць. Основні праці:

- (рос.) Учебная геодезическая практика. — К., 1967.
- (рос.) Высшая геодезия (сфероидическая часть). — К., 1968.
- Барометричне нівелювання: У 2-х ч. 1970, 1971.
- (рос.) Геодезия. Ч. 1, 2. — К., 1969.
- (рос.) Государственные топографические съемки. 1972.

Література

- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та ін. — К., 2003.
- Персоналії // [Картографія та вища школа](#): Збірник наукових праць. — К., 1999. Випуск 3.
- Персоналії // [Картографія та вища школа](#): Збірник наукових праць. — К., 2005.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К.: ВГЛ «Обрії», 2008.

Харченко Андрій Семенович

Народився	1 листопада 1908 Ананьїв , Одеська область
Помер	17 травня 1985 Київ , УРСР
Громадянство	 Російська імперія → СРСР
Галузь наукових інтересів	картографія та геодезія
Заклад	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Alma mater	Одеський сільськогосподарський інститут
Вчене звання	професор
Харченко Андрій Семенович (1 1 листопада 1908 — 17 травня 1985) — український картограф та геодезист , кандидат	

технічних наук, [професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка](#).

Біографія

Народився [1 листопада 1908](#) року в місті [Ананьїв](#), тепер [Одеської області](#). Закінчив [1930](#) року відділення землевпорядкування [Одеського сільськогосподарського інституту](#). У 1930—1933 роках працював начальником партії, головним інженером Держземтресту Каракалпацького Наркомзему ([Турткуль](#), [Узбекистан](#)), з [1933](#) року інженер-проектувальник Московського обласного управління землевпорядкування, з 1934 року науковий співробітник [Всесоюзного науково-дослідного інституту організації території](#). З 1938 року асистент кафедри складання і редагування карт [Московського інституту інженерів геодезії, аерофотозйомки і картографії](#), з 1938 року навчався в аспірантурі інституту.

Під час [Другої світової війни](#) начальник картоскладального цеху картографічної фабрики в [Тбілісі](#), [Грузія](#). Водночас викладав картографію у топографічному технікумі та на курсах картографів Південного картографо-видавничого підприємства Гідрографічного управління [Військово-морського флоту СРСР](#). У 1946—1951 роках [доцент](#), очолював кафедру картографії [Новосибірського інституту інженерів геодезії, аерофотозйомки і картографії](#). У Київському університеті в 1954—1980 роках завідувач кафедри геодезії та картографії, з 1969 року [професор](#), у 1958—1960 роках [декан](#) географічного факультету. Кандидатська [дисертація](#) *«Про деякі питання фізичної картографії»* захищена у [1946](#) році. Досліджував загальні питання теорії картографії, класифікацію [географічних карт](#); теорію та практику тематичного та комплексного атласного [картографування](#); [морську картографію](#); [історію](#)

[картографії](#). Засновник [київської наукової школи тематичного та комплексного атласного картографування України](#). Один із засновників у 1964 році Сектору географії [АН УРСР](#) (з 1991 року — [Інститут географії НАН України](#)). Вчений секретар та віце-президент [Географічного товариства УРСР](#) (у 1964—1980 роках). Почесний член [Географічного товариства СРСР](#) з 1975 року. Організатор 4 наукових конференцій у 1963, 1965, 1968 та 1969 роках, присвячених створенню [Національного атласу України](#). Був головою та членом редакційних рад журналів: «[Геодезия, картография и аэрофотосъемка](#)», «[Вісник Київського університету. Серія Географія](#)».

Нагороди і відзнаки

Нагороджений 3 бойовими та 3 ювілейними медалями; Почесними грамотами Президії [Географічного товариства СРСР](#) «За большие заслуги перед советской географией и Географическим обществом СССР» (у 1977 та 1978 роках). Відмінник геодезії та картографії 1943 року. Ім'я науковця вміщено у «Книгу Почета Киевского ордена Ленина государственного университета им. Т. Г. Шевченко» у 1982 році.

Наукові праці

Автор понад 100 наукових праць. Основні праці:

- (рос.) Комплексное географическое картографирование Украинской ССР: Доклад по совокупности опубликованных научных работ, представленных на соискание ученой степени доктора географических наук. — К., 1965.
- (рос.) Топография с основами геодезии: Учебник. — М., 1986 (у співавторстві).

- Географія Київської області: Атлас / За редакцією Харченка А. С. — К., 1962.
- (рос.) Природные условия и естественные ресурсы Украинской ССР: Атлас / За редакцією Харченка А. С. — К., 1978.
- Атлас Київської області / За ред. Харченка А. С. — К., 1980, 1985.

Див. також

- [Київська наукова школа тематичного та комплексного атласного картографування](#)

Література

- Видатний український картограф. До 100-річчя від дня народження А. С. Харченка // [Шевченко В. О.](#), Палієнко Л. О., Любченко В. Є. — К., Вінниця, 2008.
- Географи Київського Університету: Довідник / Олійник Я. Б., Бортник С. Ю., Гродзинський М. Д., Гуцал В. О. та ін. — К., 2003.
- [Географічна енциклопедія України](#). — К. 1989—1993. Том 3.
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Незабутні постаті. — К. 2005.
- (рос.) *Краснопольский А. В.* Отечественные географы (1917—1992). Библиографический справочник. Том 2. — СПб. 1993—1995.
- Географічний факультет у персоналіях / [Олійник Я. Б.](#), [Бортник С. Ю.](#), [Гродзинський М. Д.](#), [Дмитрук О. Ю.](#) та інші. — К.: ВГЛ «Обрії», 2008.

Шидловський Андрій Петрович

Андрій Петрович Шидловський (1818–1892), астроном і геодезист родом з [Вороніжчини](#); професор астрономії [Харківського](#) (1843–1856) і [Київського](#) (1856–1868) університетів та директор [Київської астрономічної обсерваторії](#). Визначив [географічні координати](#) ряду пунктів України.

Література

- [Енциклопедія українознавства](#). У 10-х томах. / Головний редактор [Володимир Кубійович](#). — Париж; Нью-Йорк: [Молоде життя](#), 1954—1989.
- [Український радянський енциклопедичний словник](#). — Т. 3. — К., 1968. — С. 794.

Яцків Ярослав Степанович

Ярослав Степанович
Яцків у [2008](#) році

Народився	25 жовтня 1940 с. Данильче , Рогатинський район , Івано-Франківська область
Громадянство	 Україна
Національність	українець
Галузь наукових інтересів	астрономія
Заклад	НАН України
Alma mater	Львівська політехніка

Вчене звання	академік НАН України (1985)
Науковий ступінь	доктор фізико-математичних наук (1976)
Науковий керівник	президент Української астрономічної асоціації
Відомі учні	Михайло Міщенко
Відомий у зв'язку з:	дослідження космічної геодинаміки
Нагороди	Державна премія України (1983, 2003) Державна премія СРСР (1986) в галузі науки та техніки Ордени «За заслуги» III та II ступенів

Ярослав Степанович Яцків (25 жовтня 1940, с. [Данильче, Рогатинський район, Івано-Франківська область](#)) — [радянський](#) та [український астроном і геодезист](#), доктор фізико-математичних наук (1976), академік [НАН України](#) (1985), президент [Української астрономічної асоціації](#). Видатний учений у галузі астрономії, космічної геодинаміки та космічних досліджень, активний громадський діяч, лауреат [Державної премії України](#) (1983, 2003) та Державної премії СРСР (1986) у галузі науки та техніки, [заслужений діяч науки і техніки України](#) (1988).

Біографія

Ярослав Степанович Яцків народився [25 жовтня 1940](#) року в селі [Данильчому Рогатинського району, Івано-Франківської області](#)

[1955](#) року закінчив середню школу в [Пукові](#) на Рогатинщині. [1960](#) року закінчив [Львівський політехнічний інститут](#), а в

[1960](#) — [1962](#) роках працював астрономом-спостерігачем у [Полтавській гравіметричній обсерваторії АН УРСР](#). Член [КПРС](#).

Після закінчення [1965](#) року аспірантури [Головної астрономічної обсерваторії НАН України \(ГАО\)](#) Ярослав Яцків працював у цій обсерваторії (з [1975](#) року її директор).

Від [1976](#) року — доктор фізико-математичних наук, [1985](#)-го — академік НАН України.

Учений брав активну участь у підготовці та виконанні космічних програм ВЕГА, СОПРОГ, ФОБОС, МАРС, а також в організації космічних досліджень АН УРСР ([1986](#) — [1992](#)). У теперішній час ([2000-ні](#)) як член Президії НАН України Я. Яцків координує наукові космічні дослідження України.

Про міжнародне визнання наукового авторитету Ярослава Яцківа свідчить обрання його віце-президентом Міжнародної астрономічної спілки ([1982](#) — [1986](#)), президентом Комісії 19 МАС «Обертання Землі» ([1982](#) — [1986](#)), співголовою секції Міжнародної геодезичної асоціації, головою дирекції Міжнародної служби обертання Землі ([1992](#) — [1995](#)) та інших міжнародних наукових організацій.

Завдяки видатним організаторським здібностям, наполегливості, ініціативі Я. Яцківа започатковано й успішно завершено будівництво Високогірної спостережної бази ГАО на піку Терскол ([Кавказ](#)). Нині ця найвища в Європі астрофізична обсерваторія, яка оснащена двометровим телескопом, входить до складу Міжнародного центру астрономічних і медико-екологічних досліджень.

[1991](#) року Я. С. Яцків ініціював створення [Української астрономічної асоціації](#) (УАА) і є її незмінним Президентом. Своєю діяльністю УАА сприяє об'єднанню та координації астрономічних досліджень в Україні. Під керівництвом Ярослава Яцківа в Україні створена мережа станцій астро-геодинамічних спостережень, яка є частиною світової мережі.

У ГАО НАН України під керівництвом Яцківа з [1990-х років](#) діють міжнародні центри з опрацювання цих спостережень, отриманих новими технічними засобами.

Ярослав Степанович Яцків — голова Державної комісії єдиного часу і еталонних частот, член Ради з питань науково-технічної політики при Президентові України ([1996](#)).

З [1998](#) року Я. С. Яцків — член Президії НАН України. Від [9 жовтня 2002](#) року — Голова науково-видавничої ради НАН України.

З [2000](#) року по [2001](#) рік Я. С. Яцків — перший заступник міністра [Міністерства освіти і науки України](#). Високий виконавчий орган, який він очолював, спрямовував свої зусилля на формування в країні системи, яка б найкраще сприяла розвитку наукового і технічного потенціалу нашої держави.

З [1 квітня 2005](#) року — директор-організатор [Інституту енциклопедичних досліджень НАН України](#); з [3 жовтня](#) того ж року — Співголова Робочої групи з розроблення Концепції розвитку наукової сфери, створеної розпорядженням [Президента України В. А. Ющенка](#).

Ярослав Яцків є головою Експертної ради НАН України з питань науково-технічної експертизи інноваційних проектів технологічних парків (з [2006](#) р.); представником України в Адміністративній раді УНТЦ.

Починаючи від [2006](#) р. — голова Піклувальної ради Стипендійної програми Фонду [Віктора Пінчука «²Завтра. UA».](#)

Наукова, видавнича і громадська діяльність

Основні наукові праці Ярослава Яцківа присвячені вивченню особливостей обертання Землі, космічній геодинаміці та фундаментальній астрометрії. У галузі обертання [Землі](#) учений виконав великий цикл досліджень з вивчення так званих вільного та вимушеного рухів полюсів Землі, вперше визначив новий тип вільної добової [нутації](#) Землі. Він був ініціатором і активним виконавцем наукової роботи з визначення координат полюсів Землі з [1890](#) до [1969](#) року за даними астрономічних спостережень. Цей ряд координат полюса, відомий серед науковців світу як «*київський ряд*», набув широкого застосування у геодезії, геофізиці, геодинаміці.

Ярослав Яцків — яскравий представник широко знаної у світі *наукової школи О. Орлова — Є. Федорова* та продовжувач її традицій. Велика його заслуга у пропагуванні та подальшому розвитку ідей [Є. Федорова](#) з теорії нутації, яка має важливе значення для визначення орієнтації осі обертання Землі у просторі. Завдяки ініціативам Ярослава Степановича та його наполегливості як Голови секції «Астрометрія» Астрономічної ради СРСР у [1970-х роках](#) на теренах колишнього СРСР, а також в Україні, почали розвиватися і впроваджуватися у практику нові технічні засоби спостереження, які визначають параметри обертання Землі (лазерна локація штучних супутників, радіоінтерферометрія з наддовгою базою, радіотехнічні спостереження навігаційних супутників — [GPS](#)-спостереження).

Я. С. Яцків запропонував нові підходи до побудови глобальної земної та небесної систем координат. За його керівництвом та безпосередньою участю створено високоточні каталоги фундаментальних слабих зір та джерел космічного радіовипромінювання.

Багатогранність таланту Ярослава Яцківа, його високу ерудицію видно у його наукових (понад 200), численних науково-популярних працях та низці відомих [монографій](#). Під керівництвом ученого Головна астрономічна обсерваторія НАН

України набула широкого міжнародного визнання, стала однією з найбільших в Європі.

Я. С. Яцків — засновник і головний редактор журналу «Кинематика и физика небесных тел» (виходить з [1985](#) р.), заступник головного редактора журналу «[Космічна наука і технологія](#)» (з [1995](#) р.), заступник головного редактора журналу «Наука та інновації» (з [2005](#) р.), головний редактор науково-популярного журналу «Світогляд» (з [2006](#) р.).

Широке визнання набула діяльність Ярослава Яцківа як Голови Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України (з [1990](#) р.), яка сприяє зміцненню міжнародних зв'язків учених України з колегами інших країн. Популярними стали засідання дискусійного клубу «Елітарна Світлиця» під головуванням ученого, які з [1996](#) року щомісячно проводить Комітет у [Будинку вчителя](#) (м. [Київ](#)).

Як член Президії НАН України Я. С. Яцків відповідає за вирішення низки питань: видавничої діяльності, розвитку поліграфічної бази НАН України; координації діяльності наукових установ НАН України та їх участі у виконанні міжнародних програм та проектів у галузі космічних досліджень; здійснює загальне керівництво видавництвом «[Наукова думка](#)» НАН України та Видавничим домом «Академперіодика» НАН України; відповідає за зв'язки НАН України з [Національним космічним агентством України](#).

Учений — активний громадський діяч, член Конгресу Української інтелігенції, [Української Всесвітньої координаційної ради](#), член Ради конкурентоспроможності України.

[1 липня 2005](#) року під час роботи VI Міжнародного конгресу українців Ярослава Яцківа обрано Президентом [Міжнародної асоціації українців](#) (МАУ), під керівництвом якого виконуються основні завдання асоціації: сприяння відновленню та розвиткові [українознавства](#), збереження пам'яток історії та

культури, поширення знань про культурні надбання і наукові здобутки українського народу, проведення українознавчих наукових форумів, координація діяльності національних асоціацій в різних країнах світу.

Премії та почесні нагороди

Заслуги Ярослава Степановича Яцківа перед вітчизняною наукою відзначені багатьма державними нагородами ([Державна премія України в галузі науки і техніки 1983](#) року та Державна премія СРСР [1986](#) року; він лауреат багатьох наукових премій, серед яких Фундація доктора Дем'янів, премія імені Олексі Гірника ([2005](#)), «За мир і свободу України», премія НАН України імені Є. П. Федорова. Його нагороджено орденами «[За заслуги](#)» III та II ступенів, лауреат республіканської премії ім. М. Островського.

Науковець є іноземним членом [Польської академії наук](#), академіком [Міжнародної академії астронавтики](#) та членом багатьох міжнародних наукових організацій. Ярослав Яцків працював керівником програми наземних спостережень [комети Галлея](#), за що має почесну відзнаку [НАСА](#), за дослідження зміни орієнтації земної осі у тілі Землі та просторі його відзначено престижною міжнародною премією [Євросоюзу](#) імені Рене Декарта ([2003](#); єдиний в Україні лауреат цієї премії).

Ім'я видатного вченого в галузі астрономії та космічної геодинаміки, державного та громадського діяча, академіка Національної академії наук України Ярослава Степановича Яцківа знане і в [космосі](#): одна з малих планет за номером 2728 має назву «Яцків».

Джерела, посилання та література

- [Яцків Ярослав Степанович](#)
- [Яцків Ярослав Степанович](#), Астронет
- [Yaroslav S. Yatskiw](#)
- [Кушнір Ліна // «Життя сьогодні випереджає найсміливішу фантастику». Академік Ярослав Яцків про місце науки в житті країни, зустріч із Папою Римським, загрози земній цивілізації та інший світ на Японському архіпелазі // «Україна Молода» № 199 за 26 жовтня 2010 року](#)
- ["Українська астрономія: обсерваторій багато, потенціалу – менше"](#), BBC Україна, інтерв'ю з Ярославом Яцківим
- [Енциклопедія українознавства](#). У 10-х томах. / Головний редактор ¹² ¹² [Володимир Кубійович](#). — Париж; Нью-Йорк: Молоде життя, 1954—1989.

Літнарівч Руслан Миколайович

**УКРАЇНСЬКІ ГЕОДЕЗИСТИ,
АСТРОНОМИ, ПЕДАГОГИ**

Книга 1

За матеріалами української
ВІКІПЕДІЇ
СТАНОМ НА 09.06.2012

Комп'ютерний набір, верстка, редагування і макетування
та дизайн в редакторі Microsoft © Office© Word 2003
Р.М.Літнарівч

E-mail: litnarovich@windowlive.com